

Cilj 3 – Evropsko teritorialno sodelovanje

Operativni program

Čezmejno sodelovanje Slovenija-Madžarska 2007-2013

ŠTEVILKA CCI: 2007CB163PO053

December 2007

odobren z odločbo Komisije
št. C(2007)6511 z dne 20/12/2007

CILJ PROGRAMA

***UMESTITEV ČEZMEJNEGA OBMOČJA NA EVROPSKI ZEMLJEVID
KOT KULTURNO, ZDRAVO IN NARAVNO DRAGOCENO OBMOČJE
ZA ŽIVLJENJE IN DELO.***

KAZALO VSEBINE

IZČRPNI POVZETEK	6
1 UVOD	7
1.1 OZADJE	7
1.1.1 Dosedanje izkušnje pri izvajanju čezmejnih dejavnosti	7
1.2 POMEMBNI STRATEŠKI DOKUMENTI IN UREDBE	7
1.3 POSTOPEK PROGRAMIRANJA.....	10
2 SOCIALNA IN EKONOMSKA ANALIZA PROGRAMSKEGA OBMOČJA	12
2.1 OPREDELITEV OBMOČJA SODELOVANJA	12
2.2 GEOGRAFSKI OPIS OBMOČJA SODELOVANJA.....	14
2.3 PREBIVALSTVO	15
2.3.1 Narodne in etnične manjšine	16
2.4 ČLOVEŠKI VIRI.....	16
2.4.1 Trg dela	16
2.4.2 Izobrazba, raziskave in razvoj.....	18
2.5 KULTURA	19
2.6 ZDRAVSTVO	19
2.7 GOSPODARSTVO.....	20
2.7.1 Razvoj kmetijstva in podeželja	21
2.7.2 Industrija.....	22
2.7.3 Mala in srednje velika podjetja	23
2.7.4 Storitve.....	23
2.7.5 Turizem.....	23
2.8 INFORMACIJSKE IN KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE.....	24
2.9 ENERGIJA.....	25
2.10 PROMET.....	25
2.11 VARSTVO OKOLJA IN NARAVE	26
2.11.1 Varstvo narave.....	26
2.11.2 Čiščenje voda.....	27
2.12 LOKALNI IN REGIONALNI RAZVOJ	28
3 SWOT ANALIZA	29
4 PROGRAMSKA STRATEGIJA	31
4.1 STRATEŠKE PREDPOSTAVKE	31
4.2 GLAVNA NAČELA	31
4.3 STRATEŠKI CILJ.....	32
5 UTEMELJITEV IZBRANIH PREDNOSTNIH NALOG PROGRAMA	34
6 PREDNOSTNE NALOGE PROGRAMA IN PODROČJA DEJAVNOSTI	36
6.1 POVEČANJE PRIVLAČNOSTI OBMOČJA SODELOVANJA	36
6.1.1 Razvoj skupnih turističnih destinacij.....	36
6.1.2 Ohranjanje in razvoj kulture.....	37
6.1.3 Izboljšanje čezmejnih prometnih povezav.....	37
6.2 TRAJNOSTNI RAZVOJ.....	37
6.2.1 Sodelovanje na področju regionalnega razvoja	38
6.2.2 Preventivno zdravstveno varstvo	38
6.2.3 Varstvo in upravljanje z okoljem.....	38
6.2.4 Učinkovita raba energije.....	39
6.3 TEHNIČNA POMOČ	39
6.4 HORIZONTALNE DEJAVNOSTI	39
6.4.1 Horizontalni cilji.....	40
6.4.2 Opis horizontalnih dejavnosti	40
7 UPRAVIČENCI	42
8 KAZALNIKI	43
9 FINANČNI NAČRT	45

10	ORGANIZACIJSKE STRUKTURE IN POSTOPKI ZA IZVEDBO OPERATIVNEGA PROGRAMA	46
10.1	ORGANIZACIJSKE STRUKTURE ZA IZVEDBO PROGRAMA	47
10.1.1	<i>Administrativne strukture .....</i>	47
10.2	POSTOPKOVNE UREDBE, KI UREJAJO IZVEDBO PROGRAMA (ORGANIZACIJA POSTOPKA)	51
10.2.1	<i>Glavni upravičenec (Načelo vodilnega partnerja).....</i>	51
10.2.2	<i>Življenjski krog projekta.....</i>	52
11	OBVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI.....	58
12	PREDHODNO VREDNOTENJE (EX-ANTE)	60
12.1	POTEK IN VSEBINA PREDHODNEGA VREDNOTENJA	60
12.2	POVZETEK ZAKLJUČKOV IN NADALJNJA PRIPOROČILA ZA VSAK KLJUČNI ELEMENT PREDHODNEGA VREDNOTENJA	61
12.2.1	<i>Presoja socialno-ekonomske analize in ustreznost strategije za identificirane potrebe .....</i>	61
12.2.2	<i>Utemeljenost in usklajenost strategije.....</i>	61
12.2.3	<i>Presoja skladnosti strategije z regionalnimi in nacionalnimi politikami ter strateškimi smernicami Skupnosti.....</i>	62
12.2.4	<i>Ocena pričakovanih rezultatov in možnih učinkov.....</i>	62
12.2.5	<i>Presoja predlaganih sistemov za izvajanje .....</i>	63
12.3	DEJAVNOSTI ZA IZBOLJŠANJE POSTOPKA V SKLADU S PRIPOROČILI PREDHODNEGA VREDNOTENJA	64
	PRILOGA: KATEGORIJE IZDATKOV	65

TABELE, ZEMLJEVID IN DIAGRAMI

TABELE

Tabela 1: Priprava OP-ja	10
Tabela 2: Območje sodelovanja.....	15
Tabela 3: Sprememba števila prebivalcev in gostote prebivalstva (prebivalci na km ²).....	15
Tabela 4: Naravno gibanje prebivalstva in razporeditev prebivalcev po starosti (%) v območju sodelovanja	16
Tabela 5: Zaposleni in struktura zaposlovanja po stopnji izobrazbe.....	17
Tabela 6: Struktura brezposelnosti po spolu, starosti in stopnji izobrazbe brezposelnih	17
Tabela 7: Izobrazbena struktura prebivalcev (%).....	18
Tabela 8: Glavne znamenitosti kulturne dediščine v območju sodelovanja.....	19
Tabela 9: Bruto domači proizvod (<i>Pariteta kupne moči, 2004</i>).....	21
Tabela 10: Število podjetij v območju sodelovanja	21
Tabela 11: Število gostov in nočitev	24
Tabela 12: Število vstopov v Slovenijo preko madžarsko-slovenskih mejnih prehodov	25
Tabela 13: Stopnja varovanih območij v regijah/županijah	27
Tabela 14: Oskrba z vodo in upravljanje z odpadnimi vodami	27
Tabela 15: Analiza SWOT območja sodelovanja.....	29
Tabela 16: Kazalniki	43
Tabela 17: Finančni načrt programa, ki prikazuje letne alokacije sredstev ESRR	45
Tabela 18: Finančni načrt operativnega programa, ki prikazuje znesek dodeljenih sredstev ESRR programu, nacionalne javne in zasebne vire ter stopnjo sofinanciranja glede na prednostne naloge za celotno programsko obdobje	45

ZEMLJEVID

Zemljevid 1: Čezmejno območje sodelovanja Slovenija-Madžarska 2007-2013	13
---	----

DIAGRAMI

Diagram 1: Življenski cikel projekta 1	52
Diagram 2: Življenski cikel projekta 2	53
Diagram 3: Sklepanje pogodb in finančni tok	55
Diagram 4: Tok poročil o napredku	57

IZČRPNI POVZETEK

Operativni program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Madžarska (OP) je dokument, s katerim se izvaja strategija programa glede na analizo stanja v županijah Vas in Zala na Madžarskem ter v pomurski in podravski statistični regiji v Sloveniji, v smislu njihovih prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti. Socialno-ekonomska analiza programskega območja temelji na statističnih podatkih, aktualnih temah in delavnicah z regionalnimi, sektorskimi in nacionalnimi akterji.

Dokument je namenjen vsem, ki so vključeni v izvajanje programa, in prijaviteljem projektov, ki sodelujejo v programu ter bodo prispevali k uresničitvi ciljev v okviru prioritet. Vsebuje informacije o prednostnih nalogah in njihovih specifičnih ciljih, ki so količinsko opredeljeni z omejenim številom kazalnikov za neposredne učinke in rezultate, s čimer je omogočeno merjenje napredka glede na začetni položaj in učinkovitost ciljev za uresničitev prednostnih nalog.

Enotni finančni načrt je sestavljen iz dveh tabel: tabele, v kateri so podani predvideni letni zneski celotnega sofinanciranja ESRR, in tabele, kjer so razvidni zneski prispevka Skupnosti in nacionalnih partnerjev, kot tudi stopnja sofinanciranja ESRR za celotno programsko obdobje za celoten operativni program po posamezni prednostni nalogi. Za sofinanciranje čezmejnih projektov v okviru tega programa je namenjenih 30 milijonov eurov, s 85 % stopnjo sofinanciranja s strani EU.

Slovenija in Madžarska bosta vodili program skupno. Odgovorna institucija napram Evropski komisiji oz. organ upravljanja bo Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. Organu upravljanja bosta pomagala Skupni tehnični sekretariat, ki bo imel sedež v Mariboru (Slovenija) in info točka s sedežem v Zalaegerszegu (Madžarska), ki bo obenem skrbela za obveščanje in pomoč projektnim upravičencem. Projekti bodo izbrani skupno s strani Skupnega nadzornega odbora.

Na projektni ravni bo čezmejni program temeljil na t.i. načelu vodilnega partnerja, ki predvideva, da glavni projektni upravičenec (vodilni partner) prevzame vodenje skupnega projekta preko vzpostavljenega partnerstva, ki vključuje najmanj enega čezmenjega partnerja, z ostalimi partnerji. Tako bodo v okviru novega programa sofinancirani samo skupni projekti, izbrani v sklopu skupnega javnega razpisa in potrjeni s strani Skupnega nadzornega odbora.

Usmeritev in struktura operativnega programa sta v skladu z zakonsko podlago (smernice, uredbe, delovna dokumentacija) in v skladu s cilji Evropske unije, predvsem z načeli Lizbonskega in Göteborgskega procesa.

Zaradi omejenosti sredstev se bodo sofinancirali le projekti manjšega finančnega obsega, veliki projekti niso predvideni.

1 UVOD

1.1 Ozadje

V času izvajanja bo programu namenjeno skoraj 30 mio € sredstev iz ESRR in 6,6 mio € sredstev slovenskega in madžarskega nacionalnega sofinanciranja. V tem programskem obdobju bo v okviru programa skupno na razpolago 35,9 mio € za projekte, ki bodo delno financirani iz sredstev ESRR.

1.1.1 Dosedanje izkušnje pri izvajanju čezmejnih dejavnosti

Bilateralno sodelovanje med Madžarsko in Slovenijo izhaja še iz predpristopnega obdobja. Sprva je sodelovanje potekalo v okviru trilateralnega programa Slovenija–Madžarska–Avstrija (1995, 1996). V obdobju 2000-2003 je bil izveden bilateralni Phare program čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Madžarsko. Skupni interes za sodelovanje se je pokazal na področjih varstva narave (Razvoj skupnega naravnega parka, 2000; Skupno ravnanje z odpadki v dolini reke Krke, 2002), ekonomskega sodelovanja (Donacijska shema "Skupni ekonomski prostor", 2001) in razvoja človeških virov (Maksimizacija potencialov človeških virov v obmejni regiji, 2003). Osnovo za nadaljnje sodelovanje predstavlja tudi sodelovanje na področju t.i. dejavnosti "ljudje za ljudi", ki so se izvajali v okviru donacijskih shem Sklada za male projekte (2000-2003).

V zadnjem obdobju sta obe državi sodelovali v trilateralnem Sosedskem programu Slovenija–Madžarska–Hrvaška 2004-2006. Na podlagi izkušenj v trilateralnem programu sta se obe državi članici odločili, da bosta vzpostavili sodelovanje na bilateralni ravni iz naslednjih razlogov: podobnost v socialno-ekonomski povezanosti, vključno s strukturnimi problemi v regijah (BDP, stopnja nezaposlenosti itd.), izraženo zanimanje za sodelovanje med pomursko in podravske regijo ter županijama Vas in Zala, podobnost naravne in kulturne pokrajine ter manjšine, ki živi na obeh straneh, kar nudi dragoceno podlago za čezmejno sodelovanje.

Nov program bo prispeval k prepoznavanju evropskega ozemlja kot kulturno, zdravo in naravno dragoceno območje za življenje in delo ter bo ponujal priložnosti za oblikovanje projektov, ki niso omejeni zgolj na določeno področje, pač pa so že v naravi medpodročni, kar pomeni, da povezujejo različna področja, tako da rešujejo skupne probleme in iščejo najbolj vidne in trajnostne rezultate.

1.2 Pomembni strateški dokumenti in uredbe

V skladu z Lizbonsko strategijo in ciljem, da v naslednjih desetih letih "*postane najbolj konkurenčno in dinamično na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, sposobno ustvarjati trajno gospodarsko rast, več ter boljše delovna mesta in večjo socialno kohezijo*", se smatra območje sodelovanja Slovenija-Madžarska za kulturno, zdravo in naravno dragoceno območje za življenje in delo.

Strateške smernice Evropske skupnosti o kohezijski politiki so opredelile tri prioritete za Strukturne sklade v obdobju 2007-2013, ki se osredotočajo na Lizbonsko (konkurenčnost) in Göteborško (trajnost) strategijo. Uredba ESRR (6. člen) se osredotoča na specifične čezmejne dejavnosti.

Glavne uredbe EU:

- Uredba Sveta (ES) **št. 1803/2006** z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1260/1999.
- Uredba Komisije (ES) **št. 1828/2006** z dne 8. decembra 2006 o pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu ter Uredbe (ES) št. 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoj.
- Uredba (ES) **št. 1080/2006** Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1783/1999.
- Sklep Sveta z dne 6. oktobra 2006 (**2006/702/ES**) o strateških smernicah Skupnosti o koheziji.
- Uredba (ES) **št. 1082/2006** Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o ustanovitvi Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS).

Nacionalni strateški referenčni okvir (NSRO) Republike Slovenije ne izpostavlja teritorialnega sodelovanja kot posebne prednostne naloge, ampak vključuje teritorialno sodelovanje kot eno od poglavij pete prioritete NSRO (Povezovanje ukrepov za doseganje dolgoročnega trajnostnega razvoja).

Slovenski NSRO predstavlja podskupino Državnega razvojnega programa (DRP). **DRP** vključuje vse razvojno-investicijske programe in projekte v Sloveniji v programskem obdobju 2007-2013, ki bodo financirani ali sofinancirani iz državnih ali občinskih proračunov. Specifični cilji DRP so:

- povečati ekonomski, socialni in okoljski kapital in
- povečati učinkovitost v smislu ekonomske konkurenčnosti, kakovosti življenja in trajnostne rabe naravnih virov.

Madžarski Nacionalni strateški referenčni okvir 2007-2013 (NSRO) je strategija, ki izhaja iz najpomembnejših madžarskih državnih razvojnih programov, tj. Nacionalni razvojni koncept, Nacionalni koncept regionalnega razvoja, Nacionalni akcijski program in Nacionalni okoljski program. Glavni cilji NSRO na Madžarskem so trajnostna rast, zaposlovanje in vzpostavitev na znanju temelječega gospodarstva in družbe. Madžarski NSRO sestavlja šest prednostnih nalog: gospodarski razvoj, razvoj prometa, preoblikovanje družbe, razvoj okolja in energije, regionalni razvoj in državne reforme. Dokument predstavlja cilje čezmejnega sodelovanja za vse madžarske obmejne regije, ki stremijo k oživitvi perifernih območij in povezavi čezmejnih regij z gospodarskim, kulturnim in okoljskim sodelovanjem. NSRO je bil oblikovan tudi v skladu s strateškimi smernicami Skupnosti in navaja povečanje rasti in zaposlovanja kot splošni cilj, ki je skladen z načelom trajnosti in načelom enakih možnosti kot horizontalnih načel.

Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja Republike Slovenije (NSNRP) opredeljuje prednostne naloge na področju politike razvoja podeželja. Prioritetne naloge so zasnovane v skladu s prioritetskimi nalogami Skupnosti na področju politike razvoja podeželja. NSNRP si prizadeva za krepitev večnamenske vloge kmetijstva v Sloveniji. Posebej poudarja potrebo po prestrukturiranju kmetijstva in živilsko-predelovalne industrije ter po krepitevi konkurenčnosti celotne agroživilske verige. Načrt gradi na načelih trajnostnega gospodarjenja z obnovljivimi naravnimi viri in namenja posebno pozornost vzdrževanju kulturne krajine, varovanju okolja in ohranjanju poseljenosti podeželja ter njegove identitete. Načrt odraža tudi večnamensko vlogo gozdov, ki slovenski krajini dajejo poseben pečat in so pomemben tvorec okolja ter vir biotske raznovrstnosti. Prednostne naloge NSNRP bodo prispevale tudi k ekonomski in socialni krepitevi podeželja, ter uveljavljanju novih pristopov k povečanju zaposlenosti na podeželju in to ne zgolj s primarno kmetijsko dejavnostjo. Načrt

predstavlja referenčni okvir za pripravo Programa razvoja podeželja 2007-2013 (PRP) za celotno območje Slovenije.

PRP se bo izvajal skozi štiri razvojne naloge, in sicer:

- izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva,
- izboljšanje okolja in podeželja,
- kakovost življenja na podeželju in raznolikost podeželskega gospodarstva,
- lokalne razvojne strategije.

Skladnost OP Slovenija–Madžarska z Nacionalnim strateškim načrtom razvoja podeželja in Programa razvoja podeželja 2007-2013 za Madžarsko (NHRDP).

Prednostna naloga III: Kakovost življenja na podeželju in raznolikost podeželskega gospodarstva ponuja možnosti za razvoj podeželskega gospodarstva, izboljšanje kakovosti življenja in ohranjanja kulturne dediščine.

Prednostna naloga IV: Cilj izvedbe pristopa LEADER je zagotavljanje trajnostne in inovativne rabe domačih virov, izboljšanje kakovosti življenja na podeželju z lokalnimi rešitvami skozi uresničevanje lokalne razvojne strategije, ki predstavlja skupek pristopov in projektov širšega partnerstva.

OP Slovenija–Madžarska je v celoti v skladu s cilji in ukrepi prednostne naloge III in prednostne naloge IV NHRDP.

Nekateri ukrepi prednostne naloge III, predvsem pa promocija turističnih dejavnosti, obnova in razvoj vasi, varstvo in trajnostni razvoj podeželske dediščine in praktično celoten pristop LEADER, pokriva podobne cilje kot prednostne naloge OP Slovenija–Madžarska 2007-2013. Glede tega je potrebno načrtovati jasne razmejitve, da ne bo prihajalo do prekrivanja dejavnosti in dvojnega financiranja.

V spodnji tabeli je prikazana primerjava prednostnih nalog OP Slovenija–Madžarska in relevantnih ukrepov madžarskega Programa razvoja podeželja.

Izbrani ukrepi NHRDP	Ukrepi OP Slovenija – Madžarska 2007-2013
Prednostna naloga III: Kakovost življenja na podeželju in raznolikost podeželskega gospodarstva	
- Promocija turističnih dejavnosti	- Razvoj skupnih turističnih destinacij
- Obnova in razvoj vasi	- Ohranitev in razvoj kulture
- Ohranitev podeželske dediščine	- Ohranitev in razvoj kulture - Varstvo in upravljanje okolja

Da bi usmerili rabo EU sredstev optimalno in zagotovili trajnostni razvoj, se morajo države članice in Komisija uskladiti tako, da se doseže dodana vrednost in sinergija med različnimi usmeritvami Skupnosti in ostalimi mehanizmi sofinanciranja, kot so kohezijska politika, razvoj podeželja, LIFE+, raziskave in razvoj (RR), program konkurenčnosti in inovativnosti.

Regije za gospodarske spremembe

Evropska komisija je v sklopu cilja Teritorialno sodelovanje sprejela novo pobudo Regije za gospodarske spremembe (RGS). Pobuda vpeljuje nove načine dinamičnosti regionalnih in urbanih omrežij z namenom, da bi jim omogočila tesnejše sodelovanje s Komisijo ter preverjanje inovativnih idej in hitro uvajanje le-teh v tekoče programe.

Predlogi omenjene pobude RGS se lahko do neke mere upoštevajo pri izvedbi tega operativnega programa.

1.3 Postopek programiranja

Programska faza se je začela leta 2005, ko je bila ustanovljena bilateralna delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov, ki so sodelovali pri obstoječem Sosedskem programu Slovenija-Madžarska-Hrvaška 2004-2006:

- iz Slovenije Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLR), ki je organ upravljanja v programu,
- iz Madžarske, Nacionalna služba za regionalni razvoj (sprememba naziva v Nacionalno razvojno agencijo julija 2006), ki je nacionalni organ v programu in Javnega neprofitnega podjetja za regionalni razvoj in načrtovanje mest (VÁTI), ki opravlja naloge posredniškega telesa.

Celoten postopek programiranja je potekal na osnovi partnerskega pristopa pomembnih partnerjev, pod vodstvom SVLR, ki je bil predlagan za organ upravljanja. Program se bo izvajal v partnerstvu med slovenskimi in madžarskimi organi.

Poleg posvetovanj na državni ravni so potekala tudi srečanja bilateralnih delovnih skupin (BDS). Osredotočena so bila predvsem na strukture za izvedbo programa, izvajanje na ravni projektov, finančno izvajanje in nadzor, kot tudi na pripravo *Sporazuma o sodelovanju*. Poleg tega je bila s predstavniki na državni in regionalni ravni organizirana tudi delavnica o strateških temah in o analizi SWOT, na kateri so bili dogovorjeni strateški cilji, strateške teme in analiza SWOT (14. februar 2006).

Tabela 1: Priprava OP-ja

Dejavnost	Datum	Kraj dogodka	Rezultat
Bilateralna			
1. srečanje BDS	20. julij 2005	Rakičan pri M. Soboti	Dogovorjen terminski načrt
2. srečanje BDS	2. november 2005	Ljubljana	Razdelitev nalog za pripravo OP-ja
3. srečanje BDS	30. november 2005	Ljubljana	Razprava o strukturah izvajanja programa
4. srečanje BDS	8. december 2005	Nagykanizsa	Predstavitve rezultatov slovenskih delavnic, dogovor o nadaljnjih korakih
5. srečanje BDS	27. februar 2006	Ljubljana	Razprava o strukturah izvajanja programa
6. srečanje BDS	3. in 4. april 2006	Monošter /Szentgotthárd	Dogovor o prednostnih nalogah
7. srečanje BDS	8. maj 2006	Dobrovnik/Dobronak	Dogovor o dejavnostih
8. srečanje BDS	8. junij 2006	Budimpešta	Razprava o osnutku OP
9. srečanje BDS	3. avgust 2006	Ljubljana	Razprava o pripombah na osnutek OP
10. srečanje BDS	29. september 2006	Lendava/Lendva	Razprava o pripombah na osnutek OP, verzija z dne 27. september, 2006
11. srečanje BDS	8. november 2006	Lenti	Razprava o pripombah na osnutek OP, struktura izvajanja programa in izbor projektov
12. srečanje BDS	5. december 2006	Ljubljana	Razprava o pripombah na osnutek OP, intervencijske kode in

			finančne preglednice, struktura izvajanja programa, izbor projektov in kazalniki
13. srečanje BDS	12. februar 2007	Zalaegerszeg	Razprava o pripombah na osnutek OP, predhodno vrednotenje, celovita presoja vplivov na okolje
Enostranska			
1. delavnica za pripravo OP	oktober 2005	Ljubljana	Prispevki resornih ministrstev za pripravo strateških tem
2. delavnica za pripravo OP z regionalnimi in sektorskimi akterji	november 2005	Rakičan	Prispevki regionalnih predstavnikov za pripravo strateških tem in potrditev prispevkov pristojnih ministrstev
3. delavnica z državnimi in regionalnimi predstavniki o analizi SWOT in strateških temah	14. februar 2006	Murska Sobota	Dogovor o strateških ciljih in analizi SWOT

Organiziran je bil postopek posvetovanja z različnimi socialno-ekonomskimi partnerji na obeh straneh meje. Izvedene so bile naslednje dejavnosti:

- spletni forum od 15. julija do 5. septembra 2006,
- spletni komentarji osnutka OP,
- predstavitev OP različnim interesnim skupinam,
- delavnice (glej gornjo tabelo).

Predhodno vrednotenje je bilo izvedeno vzporedno z oblikovanjem operativnega programa. Presoje so bile narejene v interaktivnem postopku, temeljile pa so na vmesnih rezultatih programskega postopka in v tesnem sodelovanju s programsko ekipo. Predhodno vrednotenje je bila izvedeno v tesnem sodelovanju tako v smislu časovne razporeditve kot tudi vsebine. Priporočila strokovnjakov za predhodno vrednotenje so bila v veliki meri vključena v OP.

2 SOCIALNA IN EKONOMSKA ANALIZA PROGRAMSKEGA OBMOČJA

2.1 Opredelitev območja sodelovanja

Ciljno območje programa je območje **slovensko-madžarske meje**. Županiji **Zala** in **Vas** na Madžarskem ter **pomurska** in **podravska statistična regija** v Sloveniji so teritorialne enote na ravni NUTS III (v nadaljevanju območje sodelovanja).

Območje sodelovanja je del večje geografske enote, Panonskega bazena/nizine, ki ima enake topografske in klimatske lastnosti ter strukturo poseljenosti in gospodarske pogoje. Glavne topografske značilnosti so prostrane ravnine, iz katerih se dviga nizko gričevje in osamelci. Najpomembnejše reke na tem območju so Mura, Drava, Rába in Zala. Območje je gosto poseljeno; prevladujoč tip poselitve so obcestne vasi, medtem ko so najpomembnejša mestna središča Maribor, Murska Sobota, Szombathely in Zalaegerszeg. Za čezmejne prometne poti ni geografskih ovir. Naravni viri območja so rodovitna zemlja, površinska voda in podtalnica, mineralni in termalni izviri ter gozdovi.

Določilo o fleksibilnosti

Osrednje programsko območje vključuje upravičena območja županij Zala in Vas na Madžarskem ter pomursko statistično regijo v Sloveniji. Podravska statistična regija v Sloveniji je vključena v program skladno s členom 21(1) Uredbe Sveta št. 1080/2006, na podlagi katerega lahko izdatke za izvajanje operacij ali delov operacij v sosednjem območju NUTS III financira ESRR, in sicer do 20 % zneska, ki ga prispeva k operativnemu programu.

V skladu s členom 21 Uredbe Sveta št. 1080/2006 so na ravni projekta izdatki partnerjev, ki so izven programskega območja, lahko upravičeni, v primeru, da bi projekt težko dosegel svoje cilje brez sodelovanja tega partnerja.

Vodilni partner mora imeti svoj sedež ali organizacijsko enoto znotraj območja sodelovanja operativnega programa.

ESRR lahko financira izdatke, ki so nastali pri izvajanju projektov ali delov projekta, na ozemlju držav izven Evropske skupnosti do 10 % zneska svojega prispevka zadevnemu operativnemu programu, kadar to koristi regijam v območju sodelovanja.

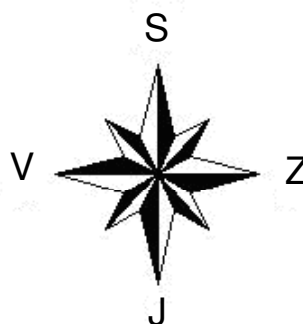
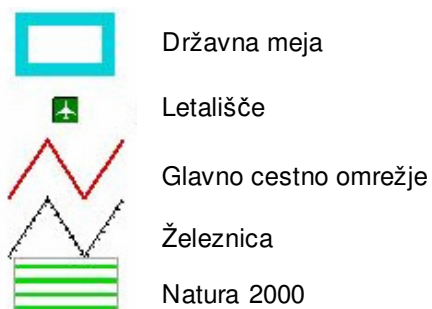
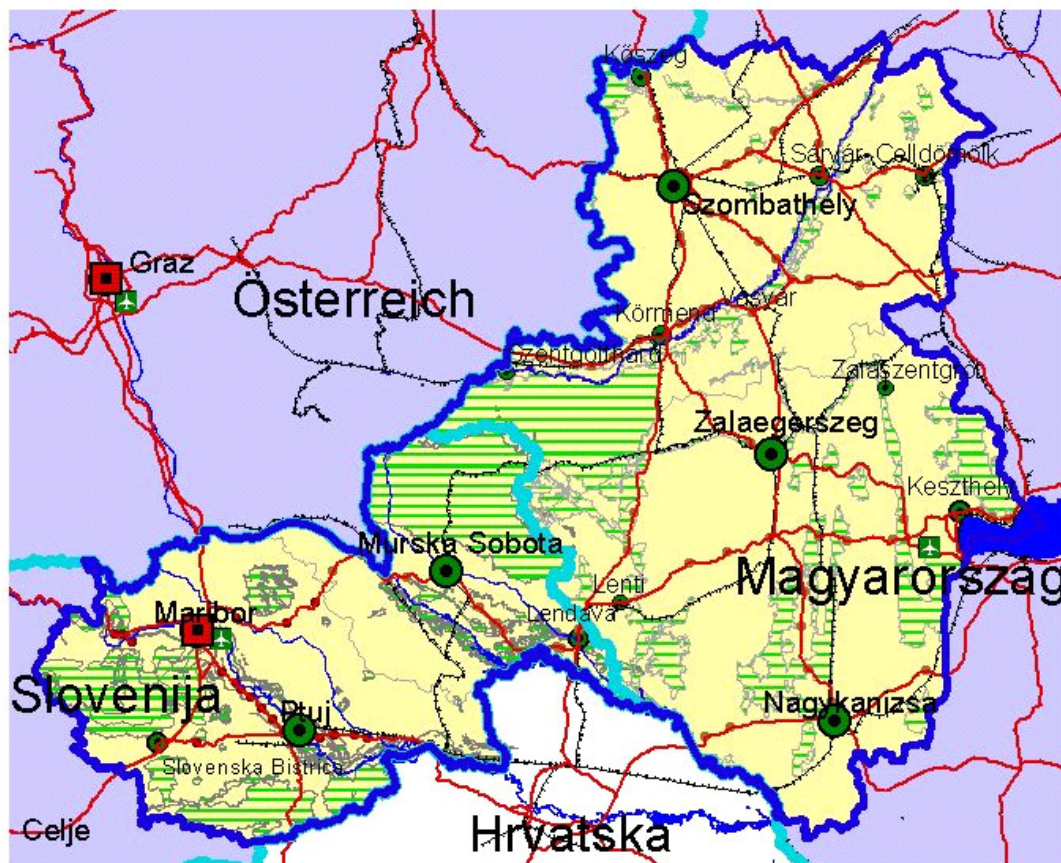
Utemeljitev vključitve podravske statistične regije skladno z določilom o fleksibilnosti

Z razširitvijo upravičenega območja se bosta dodana vrednost in višja stopnja čezmejnega sodelovanja izboljšali skozi dejavnosti, ki bodo imele širši učinek na razvoj celotnega območja. Podravska statistična regija, ki meji na upravičeno območje, ima univerzo, fakultete in raziskovalne inštitute, zato je pomembno, da se jo vključi v programsko območje. Maribor kot center podravske statistične regije je tudi najpomembnejše gospodarsko in industrijsko središče tega območja. Prav tako skupna reka Drava daje možnosti npr. za razvoj turizma, razvoj projektov varovanja okolja skladno z glavnimi cilji in prioriteta programa.

Odločitev za vključitev podravske statistične regije v programsko območje je temeljila tudi na ugotovitvah strokovnjakov za predhodno vrednotenje, ki so ugotovili, da ima pomurska statistična regija nizko absorpcijsko sposobnost, saj je upravičeno območje treh čezmejnih programov (Avstrija, Madžarska in Hrvaška) ter območje, ki prejema veliko državnih sredstev. Ker gre za majhno območje, obstaja nevarnost, da bo prijav projektov malo, posledično pa bo majhna tudi absorpcija sredstev.

Tudi cilji povezani z Lizbonsko strategijo, bodo podrobneje obravnavani, ko se vključijo pomembnejše institucije, ki bodo lahko delovale kot vodilni partner.

Zemljevid 1: Čezmejno območje sodelovanja Slovenija-Madžarska 2007-2013

2.2 Geografski opis območja sodelovanja

Pomurska statistična regija leži na severovzhodu Slovenije in obsega 1.337 km², kar predstavlja 6,6 % slovenskega ozemlja in je najbolj kmetijsko razvita regija v Sloveniji. Reka Mura deli pomursko regijo na dve podregiji: Prekmurje in Prlekijo. Pokrajina se v Prekmurju deli na gričevnato območje Goričko in na ravninski območji Ravensko ter Dolinsko, kjer panonska ravnina preide v Lendavske Gorice. Na desnem bregu Mure, v Prlekiji, se nahajajo pšenični polji Apaško in Mursko polje ter vinorodni griči, ki so del Slovenskih goric. Regija je bogata z mineralno in termalno vodo, kar je privedlo do ureditve petih toplic – Radenci, Moravske Toplice, Lendava, Moravci in Banovci.

Podravska statistična regija obsega 2.170 km², kar predstavlja 10,7 % slovenskega ozemlja. Leži na severovzhodu Slovenije in meji na koroško in savinjsko statistično regijo na zahodu, Pomurje na vzhodu, Avstrijo na severu in Hrvaško na jugu. Regija obsega 41 občin, glavno mesto regije pa je Maribor. Kar zadeva naravno geografijo, ima podravska statistična regija na severovzhodu gričevje, na zahodu podalpske gore, poraščene z gozdovi (Pohorje in Kozjak), in Dravsko-Ptujsko polje vzdolž reke Drave. Vodni viri v tej regiji so namenjeni proizvodnji elektrike (veriga hidroelektrarn na reki Dravi). Regija je znana po svojih wellness centrih in toplicah, predvsem tistih v Mariboru in na Ptuj. Rodovitno zemljo se uporablja za kmetijsko proizvodnjo; v regiji je največ uporabnih kmetijskih zemljišč v Sloveniji – 83.000 hektarov. Kljub naravnim virom in območju Natura 2000 še ni prišlo do razglasitve naravnega parka, čeprav je bilo narejenih več poskusov za vzpostavitev naravnega parka Pohorje.

Madžarski del območja sodelovanja obsega dve sosednji županiji, in sicer Vas in Zala. Obe županiji sta del zahodne podonavske regije in del panonske ravnine.

Županija Vas leži na zahodni strani države ter meji na Avstrijo in Slovenijo. Obsega območje 3.337 km² (3,6 % celotnega madžarskega ozemlja). Županija zajema 216 naselij, od katerih je 10 mest (Szombathely, Celldömölk, Csepreg, Körmend, Kőszeg, Répcelak, Sárvár, Szentgotthárd, Vasvár, Óriszentpéter). Županija ima sedež v mestu Szombathely, ki ima 81.228 prebivalcev. Gričevnato območje ima obilo naravnih virov in lepot. V mestu Répcelak in okolici je obilo naravnega ogljikovega dioksida ter termalne in zdravilne vode. Ob sedanjih 18 termalnih kopališčih obstajajo možnosti za nadaljnjih 47. Omeniti pa velja tudi mesto Szentgotthárd (Monošter po slovensko), ki leži blizu slovensko-madžarske meje in je središče slovenske manjšine, ki živi na Madžarskem.

Županija Zala je ena od najzahodnejših madžarskih županij, ki meji na Hrvaško in Slovenijo. Njena površina znaša 3.784 km² (4,1% celotnega ozemlja Madžarske). 54 % vsega prebivalstva na območju živi v osmih mestih, ostali v 249 vaseh. Zala je gričevnato območje, kjer je glavno fosilno gorivo nafta. Termalni zdravilišči Zalakaros in Héviz izkoriščata geotermalno vodo v območju. Ostali večji mesti sta Nagykanizsa in Keszthely, poudariti pa je potrebno tudi vlogo mesta Lenti, ki je najbližje slovensko-madžarski meji.

Geografska sestava županij Zala in Vas je podobna tisti v Pomurju in Podravju. Velik delež ozemlja je pokrit s polji/sadovnjaki/vinogradi. Kmetijstvo je pomembna gospodarska panoga regije.

Območje sodelovanja pokriva **10.628 km²** in ima skupno mejo po dolžini **102 km**.

Tabela 2: Območje sodelovanja

OBMOČJE SODELOVANJA			
Regija	Površina (km ²)	Županija	Površina (km ²)
<i>Pomurje</i> ¹	1.337	<i>Vas</i> ²	3.337
<i>Podravje</i> ¹	2.170	<i>Zala</i> ²	3.784
Skupno	3.507	Skupno	7.121

Vir: ¹Podatki Statističnega urada RS (Slovenske regije v številkah, 2006), ² Regionalni statistični letopis Madžarske.

2.3 Prebivalstvo

Razporeditev prebivalstva znotraj območja sodelovanja je zelo raznolika in neenakomerna. Prebivalstvo je skoncentrirano v mestnih območjih, ki so tudi zaposlitveni centri. Leta 2005 je približno 1.001.993 prebivalcev živelo v območju sodelovanja. 56 % celotnega prebivalstva v območju sodelovanja živi v županijah Vas in Zala. Kljub temu je gostota prebivalstva v pomurski in podravski statistični regiji višja kot v preostalem območju sodelovanja. Drugo največje slovensko mesto, Maribor, prispeva h gostoti prebivalstva v Podravju, ki znaša 147 prebivalcev na kvadratni kilometer. Po drugi strani pa je gostota prebivalstva v Pomurju najnižja v Sloveniji.

Tabela 3: Sprememba števila prebivalcev in gostote prebivalstva (prebivalci na km²)

OBMOČJE SODELOVANJA	1993	2005	Gostota prebivalstva (2005)
<i>Pomurje</i> ¹	130.535	122.453	92
<i>Podravje</i> ¹	325.563	319.114	147
	1993	2005	Gostota prebivalstva (2005)
<i>Vas</i> ²	272.835	265.229	80
<i>Zala</i> ²	301.067	295.197	78

Vir: ¹Podatki Statističnega urada RS (Statistični letopis 1996; Statistične informacije, Prebivalstvo, 13.6.2006/št.115), ² Statistični letopis županij Vas in Zala.

Podatki o naravnem gibanju prebivalstva kažejo, da je stopnja umrljivosti višja od stopnje rodnosti v celotnem območju sodelovanja. Zaradi izseljevanja predvsem mladega prebivalstva iz problematičnih območij (kmetijskih in obmejnih) v mesta, so nekatera območja dosegla kritično točko, saj so pretežno poseljena s starejšim prebivalstvom, zaradi česar naravna rast prebivalstva ni mogoča. Razporeditev prebivalstva po starosti in indeksu staranja (razmerje med ljudmi nad 65 let in mlajšimi od 15 let) je jasen pokazatelj neugodnega indeksa staranja prebivalstva. V celotnem območju je indeks staranja višji od nacionalnega in evropskega povprečja, ki v EU-25 znaša 103,9 (Eurostat, 2003).

Tabela 4: Naravno gibanje prebivalstva in razporeditev prebivalcev po starosti (%) v območju sodelovanja

OBMOČJE SODELOVANJA (2004)	Št. živorojenih otrok	Umrljivost	Naravni prirast	starost 0-14	starost 15-64	starost >64	Indeks staranja preb.
<i>Pomurje</i> ¹	1.031	1.382	-351	13,8	70,8	15,4	111,9
<i>Podravje</i> ¹	2.560	3.168	-608	13,5	71,0	15,5	115,2
Slovenija							106,9
<i>Vas</i> ²	2.200	3.500	-1.300	15,2	69,3	15,5	105,0
<i>Zala</i> ²	2.309	3.987	-1.678	14,2	69,3	16,5	115,8
Madžarska							99,9

Vir: ¹Podatki Statističnega urada RS (Statistični letopis 2005), ²Nacionalno regionalni informacijski sistem (TelR)

2.3.1 Narodne in etnične manjšine

Program je zelo pomemben za območje sodelovanja zaradi tradicionalnih zgodovinskih, etničnih odnosov med ljudmi na obeh straneh meje. Z etničnega vidika je obmejno območje zelo raznoliko. V pomurski statistični regiji (predvsem Lendavi) je še vedno močna madžarsko govoreča manjšina, ki šteje približno 5.500 ljudi, medtem ko približno 3.000 Slovencev živi na madžarski strani meje. Poleg omenjenih narodnih manjšin so v večjem številu prisotne tudi druge etnične skupine, npr. Hrvati in Nemci.

Romi so etnična manjšina, ki živi v celotnem območju sodelovanja. Njihov način življenja je še vedno zelo tradicionalen, čeprav postaja njihova vloga v slovenskih lokalnih skupnostih vse bolj aktivna. Romi so pogosto potisnjeni na rob družbe, čeprav so zakoniti državljani in imajo v skladu z ustavo iste pravice kot ostali državljani. Govorijo romski jezik, ki se govori tudi drugje po Evropi, saj v celotni Evropi živi 12 milijonov Romov.

Čeprav uradni podatki o romski etnični skupnosti kažejo, da predstavljajo 1 % strukture prebivalstva v območju sodelovanja, je treba poudariti, da jih je po neuradnih podatkih približno 3 %.

V območju sodelovanja se je potrebno zavedati edinstvenosti različnih narodnih in etničnih manjšin.

2.4 Človeški viri

2.4.1 Trg dela

Možnosti za zaposlitev so se zmanjšale zaradi prehoda na tržno gospodarstvo, nove možnosti za zaposlitev pa so se začele pojavljati šele v zadnjem času. Poleg gospodarskega prestrukturiranja je potrebno glavne razloge za brezposelnost iskati v nizki stopnji izobrazbe in neskladnosti med možnostjo zaposlitve in strokovno izobrazbo iskalcev zaposlitve. Zaradi pomanjkanja delovnih mest za visoko izobražene ljudi te regije izgubljajo potencialne in usposobljene človeške vire. Porazdelitev brezposelnosti v regiji je zelo neenakomerna, najvišjo stopnjo brezposelnosti najdemo v odročnejših malih krajih in kmetijskih območjih, kar je pogosto vzrok za resne socialne probleme. Znotraj vsakega območja je tudi veliko število ljudi, ki se iz vasi in podeželja vozijo na delo v večja mesta. V območju sodelovanja obstaja potencial za sodelovanje med institucijami za trg dela in za izmenjavo podatkov med njimi, z namenom, da bi uskladili iskalce zaposlitev in delodajalce.

Tabela 5: Zaposleni in struktura zaposlovanja po stopnji izobrazbe

OBMOČJE SODELOVANJA	Zaposleni (%) Σ	Manj kot osnovna*	Osnovna	Srednja	Fakulteta
<i>Pomurje</i> ¹ <i>Podravje</i> ¹ (2002)	40,43 39,10	2,08 2,03	22,99 12,79	61,79 66,70	13,14 18,48
<i>Vas</i> ² <i>Zala</i> ² (2005)	61,98 63,67	0,21 0,33	18,06 14,71	65,89 70,56	15,85 14,40

Vir: ¹Podatki Statističnega urada RS (Popis prebivalstva 2002), ²Mikrocenzus, Centralni urad za statistiko (KSH)

Opomba: *Podatki zajemajo populacijo, ki ni obiskovala osnovne šole (manj kot osnovna šola) in populacijo, ki ni končala osnovne šole (učenci, ki so deloma končali osnovno šolo, npr. le nekaj razredov)

Tabela 6: Struktura brezposelnosti po spolu, starosti in stopnji izobrazbe brezposelnih

OBMOČJE SODELOVANJA	Stopnja brezposelnosti (%)	Moški	Ženske	Starostna skupina			Izobrazba			
				15-24	25-49	+50	Manj kot osnovna*	Osnovna	Srednja	Fakulteta
<i>Pomurje</i> ¹ <i>Podravje</i> ¹ (2002)	16,8 14,6	56,3 49,6	43,7 50,4	24,5 18,8	54,3 57,8	21,2 23,4	11,8 6,8	32,4 24,7	53,2 64,0	2,6 4,5
<i>Vas</i> ² <i>Zala</i> ² (2004)	6,8 4,3	51,4 53,3	48,6 46,7	18,0 15,5	60,1 60,2	21,9 24,3	2,7 6,4	33,3 26,2	59,5 62,3	4,5 5,1

Vir: ¹Podatki Statističnega urada RS (Popis prebivalstva 2002), ²Sistem Stadat, Centralni urad za statistiko (KSH)

Opomba: *Podatki zajemajo populacijo, ki ni obiskovala osnovne šole (manj kot osnovna šola) in populacijo, ki ni končala osnovne šole (učenci, ki so deloma končali osnovno šolo, npr. le nekaj razredov)

Izobrazbena struktura brezposelnih kaže, da obstaja neskladnost med prostimi delovnimi mesti in delovno silo, ki je na voljo med brezposelnimi. Največjo neskladnost je opaziti na osnovni ravni, kjer ponudba presega povpraševanje, medtem ko na strokovni visoki in univerzitetni ravni izobrazbe povpraševanje delodajalcev presega ponudbo in je neskladnost prav tako prisotna.

Na madžarskem obmejnem območju, zlasti v županiji Zala, je udeležba žensk na trgu dela manjša zaradi premalo predšolskih ustanov in pomanjkanja prostih mest v njih. Kar se tiče osnovnega in srednjega izobraževanja bo zaradi razdrobljenosti težko zagotoviti osnovno šolanje, ki bi bilo bližje stalnemu bivališču.

V županijah Vas in Zala več dijakov obiskuje poklicne srednje šole kot splošne srednje šole. Gre za vzporedno izobraževanje in neizrabljene kapacitete srednjega šolstva, ker ni razvitega regionalnega informacijskega sistema, ki bi trgu povpraševanja predstavljal možnosti izobraževanja.

V županijah Vas in Zala je malo univerzitetnih središč, ki bi ustrezale vsem zahtevam univerze in ki bi lahko koristno spodbujale raziskave in razvoj. Visokošolska središča so centri mikro-regij. Szombathely in Zalaegerszeg imata ugoden položaj, kjer so izobrazbeni kazalniki veliko nad regijskim povprečjem, medtem ko se mikro-regiji Letenye in Vasvár soočata z največjimi težavami: njihovi kazalniki so globoko pod povprečjem.

Okoljska ozaveščenost zunaj šolske mreže narašča v manjšem obsegu. Obstaja zahteva po krepitvi nevladnih organizacij in naraščanju odgovornosti do narave in okolja.

2.4.2 Izobrazba, raziskave in razvoj

Srednje šole se nahajajo v vseh regijskih središčih v območju sodelovanja, vendar z izjemo podravske statistične regije, primanjkuje srednjih šol za specifične poklice (npr. šol za umetnost, kemijo, farmacijo). Statistični podatki o izobrazbeni strukturi brezposelnih kažejo, da jih ima več kot polovica srednješolsko izobrazbo. V podravski statistični regiji je večje število diplomantov kot v pomurski, ker se v podravski statistični regiji nahaja Univerza v Mariboru, ki je drugo največje univerzitetno središče v Sloveniji. V območju sodelovanja je razvidno pomanjkanje delovnih mest glede na izobrazbeno strukturo brezposelnih. Zato se pojavlja potreba po prekvalifikaciji in razvoju novih poklicnih programov (v skladu z rastočimi sektorji, npr. kultura in turizem). Prekvalifikacije in novi poklicni programi bi prav tako morali biti v skladu s trenutnimi razmerami v gospodarstvu (npr. industrija, turizem, itd.) in trendi modernega industrijskega in trgovinskega razvoja v območju sodelovanja.

Drugi pomembni problemi so: nizka izobrazbena struktura in stopnja usposobljenosti prebivalstva, beg možganov iz regije v večja mesta, majhno število ustanov za vseživljenjsko učenje, možnost e-učenja ni široko razširjena.

Tabela 7: Izobrazbena struktura prebivalcev (%)

OBMOČJE SODELOVANJA	Manj kot osnovna*	Osnovna	Srednja	Fakulteta
<i>Pomurje</i> ¹	5,8	38,0	48,2	8,0
<i>Podravje</i> ¹	6,1	26,2	56,2	11,5
(2002)				
<i>Vas</i> ²	18,6	27,5	44,1	9,8
<i>Zala</i> ²	20,9	27,2	42,6	9,3
(2002)				

Vir: ¹Podatki Statističnega urada RS (Popis prebivalstva 2002), ²Mikrocensus 2005, Centralni urad za statistiko (KSH)

Opomba: *Podatki zajemajo populacijo, ki ni obiskovala osnovne šole (manj kot osnovna šola) in populacijo, ki ni končala osnovne šole (učenci, ki so deloma končali osnovno šolo, npr. le nekaj razredov)

Raziskave in razvoj so v območju sodelovanja na relativno nizki stopnji. Raziskovalne ustanove so pogosto povezane s stopnjo univerzitetne izobrazbe, zato v območju sodelovanja – z izjemo Maribora – ne najdemo velikih raziskovalnih centrov. Kljub številnim univerzitetnim razvojnim ustanovam v Mariboru je sodelovanje med njimi in med podjetji, predvsem malimi in srednje velikimi podjetji, slabo. Raziskave v zasebnem sektorju so redke. Raziskovalci v zasebnem sektorju pogosto nimajo primerne opreme in ne uporabijo vsega svojega strokovnega znanja. Podjetja, ki imajo visoko stopnjo R&R so ponavadi multinacionalna ali velika državna podjetja, ki pa to funkcijo zadržijo zase. Zato je potreba po raziskovalnih in tehnoloških centrih v območju sodelovanja zelo velika. Poleg tega je v tem območju zelo malo visoko-tehnološke industrije, primanjkuje pa tudi mreženje in združevanje teh industrij v grozde. Kljub temu pa so v območju sodelovanja na voljo tudi načrtovane iniciative za raziskave in proizvodnjo novih materialov ter novih tehnologij, ki so med drugim povezane s možnostmi trajnostnih obnovljivih virov energije.

V županijah Vas in Zala so raziskovalne enote največkrat del univerz ali visokih šol. Prevladujoča raziskovalna področja so področje okolja, kmetijstva in določenih tehničnih vej.

R&R dejavnosti niso tako značilne znotraj podjetništva, medtem ko pride večina visoko tehnoloških rešitev, proizvodnih procesov in končnih izdelkov v multi-nacionalna podjetja na Madžarskem po mednarodnih poteh. Število in kakovost povezav med univerzo in podjetji narašča na področju tehničnih znanosti.

2.5 Kultura

Kultura v programskem območju je zelo bogata in raznolika. Kulturna **dediščina**, tako premična kot nepremična, predstavlja eno od pomembnih možnosti za razvoj čezmejnega območja s socialnega, gospodarskega in okoljskega vidika, predvsem v regijah s strukturnimi razvojnimi problemi. Kulturna dediščina je eden od ključnih elementov pri oblikovanju identitete območja in njegovi valorizaciji skozi **razvoj kulturnega turizma**, zato je potrebna ponovna oživitev kulturne dediščine. To bo omogočilo tudi nove možnosti zaposlovanja na različnih področjih, kot npr. informacijska družba, tradicionalna domača obrt in trgovina. Da bi zagotovili trajnost takih pobud, se je potrebno še posebej osredotočiti na razvoj tržno usmerjenih izdelkov in storitev.

Tabela 8: Glavne znamenitosti kulturne dediščine v območju sodelovanja

Pomurska in podravska statistična regija	Županiji Vas in Zala
Gradovi (Murska Sobota, Lendava, Grad, Rakičan, Beltinci, Ptuj, Maribor, Negova, Slovenska Bistrica)	Gradovi, palače (Keszthely, Kőszeg, Körmend, Sárvár)
Cerkve (Turnišče, Beltinci, Plečnikova cerkev v Bogojini, Rotunda v Selu, Sv. Bolfenk)	Cerkve (Ják, Óriszentpéter, Velemér)
Plavajoči mlini na reki Muri (Veržej, Ižakovci)	Druge lokalne znamenitosti (termalne toplice v mestu Hévíz, rimske ruševine v Szombathelyju)

Območje sodelovanja se nahaja na stičišču **jezikov**. Stik dveh jezikov in kultur pomeni velik potencial za področje kulture. Zato je treba spodbujati tolmačenje in prevajanje slovenske in madžarske literature. V obeh sosednjih državah se nahajajo pomembne **manjšine**, ki imajo vzpostavljeno institucionalno podporo, kulturne organizacije ter dvojezično izobraževanje in izobraževanje za manjšine, kar omogoča ugodne razmere za kulturne izmenjave. Zavest, da je pomembno poznati sosednjo kulturo, narašča in lahko privede do bolj intenzivne izmenjave kulturnih raznolikosti.

Potencial za sodelovanje obstaja tudi na področju **umetnosti in kreativnih dejavnosti** vključno s storitvami, ki so povezane s kulturno dediščino, gledališčem (lokalne skupine), tradicionalnimi plesi (evropski folklorni festival v Beltincih, Festival Lent v Mariboru), glasbo in opero, proizvodnjo CD-jev in DVD-jev, založništvom, vizualno umetnostjo, kulturnim turizmom, izobraževanjem na področju umetnosti, oblikovanjem, arhitekturo, itd. Na območju je več glasbenih šol in tudi manjših, a pomembnih založb (z regionalnimi umetniki – pisatelji in oblikovalci). Področje vizualnih umetnosti se lahko pohvali z uspešnimi slikarji in kiparji. Kljub temu kulturni turizem še ni razvit in na področju umetnosti ni možnosti poklicnega izobraževanja (izjema: manjša lokalna združenja – slikarstvo, itd.). Po drugi strani raba modernih tehnologij omogoča potencial za oblikovanje inovativnih izdelkov in storitev. Podpiranje kreativnih dejavnosti tako pomeni podporo oblikovanju regionalne gospodarske raznovrstnosti.

2.6 Zdravstvo

Zdravstvene razmere v območju sodelovanja so različne. Medtem ko imata pomurska in podravska statistična regija najnižje socialne in najslabše zdravstvene kazalnike v Sloveniji, imata županiji Vas in Zala relativno visok socialni status in povprečne zdravstvene razmere. Na območjih vzdolž meje so tako zdravstvene kot socialne razmere slabše. Ljudje so premalo osveščeni o izbiri zdrave prehrane, premalo jih zdravo kuha in premalo se jih redno giba na območju sodelovanja. Preventivno zdravstveno varstvo in promocija zdravega načina življenja bi morala doseči celotno prebivalstvo. V nekaterih delih so revščina, izobrazba in socialna izključenost glavne determinante zdravja. Zato se je potrebno

osredotočiti na vzporedni razvoj gospodarske in zdravstvene politike. Poleg tega obstaja jasna potreba po povezovanju ter združevanju ljudi in zdravstvenih ustanov na območju sodelovanja in jim tako olajšati soočanje z neugodnimi gospodarskimi razmerami.

Življenjska doba v pomurski statistični regiji je pri moških 3 leta krajša in pri ženskah 2 leti krajša od slovenskega povprečja, medtem ko je v podravski statistični regiji ter županijah Vas in Zala pričakovana življenjska doba nekoliko višja od nacionalnega povprečja, vendar je med moški in ženskami vseeno 10 let razlike.

Večje bolnišnice se nahajajo v krajih Rakičan, Murska Sobota, Maribor in Ptuj ter v krajih Szombathely in Zalaegerszeg na madžarski strani. Potreba po možnosti sprejema v najbližjo zdravstveno ustanovo na območju je velika, saj so nekateri deli območja zelo oddaljeni od zdravstvenih postaj ali bolnišnic. Potrebno bi bilo omogočiti razvoj takega sistema. Vsaka občina mora zagotoviti, da najbližja zdravstvena postaja in druge ustanove obratujejo. V zadnjih letih ni bilo poudarka samo na prvi pomoči, ampak tudi na promociji zdravega načina življenja in preprečevanju uporabe drog (predvsem zaradi visoke stopnje uživanja drog na območju). Druge pomembne nevladne organizacije na področju zdravstva so različna združenja za uživalce drog, invalide, itd. V županijah Vas in Zala deluje približno 80 nevladnih organizacij na različnih področjih zdravstvenega varstva, večinoma brez kakršnih koli čezmejnih dejavnosti.

Zdravstveni program v pomurski in podravski statistični regiji bo del Regionalnega razvojnega programa 2007-2013, pričakovane pa so tudi reforme v zdravstveni politiki in institucionalnem sistemu na Madžarskem, in sicer od leta 2007 dalje.

Zdravstvena reforma na Madžarskem se je začela leta 2006, njen glavni cilj pa je prestrukturirati institucionalni sistem in sistem storitev, uvesti čim bolj storitveno naravnan sistem, ki nudi stroškovno učinkovitejše zdravljenje in bolj kakovostne preventivne storitve za stranke. Cilj reforme je tudi razviti pacientu prijazen, nekoruptiven sistem storitev, ki zagotavlja boljše kakovost zdravstvene nege in preventivnih storitev. Reforma zdravstvenega sistema uvaja pravilo varčnega predpisovanja zdravil in stopnjo državne pomoči za zdravila ter pravno določa, da osnovne zdravstvene storitve krije zdravstveno zavarovanje. Ustanovljeno je novo revizijsko telo za nadzor sklada zdravstvenega zavarovanja, ki preverja ali je oskrba s storitvami skladna s protokolom, prav tako pa deluje kot organ za zaščito pravic pacientov.

2.7 Gospodarstvo

Območje sodelovanja zajema regije in županije, ki so si z vidika gospodarske strukture zelo podobne, z vidika gospodarskih značilnosti pa zelo različne.

Pomurska statistična regija obsega 26 majhnih občin, z majhnim številom velikih industrijskih projektov v glavnih mestih (Murska Sobota, Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer). Odvisnost od nekaterih glavnih podjetij v Pomurju, predvsem v naftni in tekstilni industriji, bi lahko povzročila propad regionalnega gospodarstva. Tu se nahajajo tudi nekatera srednje velika podjetja, ki delujejo na različnih proizvodnih področjih (elektronika, steklo, prikolice in zabojniki itd.). Privabljanje neposrednih tujih naložb v preteklosti ni bilo preveč uspešno. Podravska statistična regija obsega 41 občin, gospodarsko in industrijsko središče je Maribor, prestrukturiranje avtomobilske industrije še vedno poteka in neposredne tuje naložbe v tej regiji niso pomembne.

Razmere v madžarskih županijah so približno enake, saj mesta kot so Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Szentgotthárd, Körmend in Lenti ponujajo večino možnosti za zaposlovanje, medtem ko na podeželju, predvsem blizu meje, teh priložnosti primanjkuje in

zaznava se upad prebivalstva. Kljub temu je na madžarski strani višja stopnja samostojnega podjetništva, predvsem na področju storitev, in višja raven neposrednih tujih naložb.

Obstaja potreba po novih **možnostih zaposlovanja**, kar bo zadržalo prebivalstvo, predvsem mlade, v območju sodelovanja.

Tabela 9: Bruto domači proizvod (Pariteta kupne moči, 2004)

OBMOČJE SODELOVANJA	Regionalni BDP na osebo (PKM)	Regionalni indeks BDP Država=100	% državnega BDP Država = 100 %	Regionalni indeks BDP EU(25)=100
Pomurje	12.364	69,0	4,2	57,5
Podravje	15.137	84,5	13,5	70,4
Vas	13.870	100,9	2,7	64,5
Zala	12.514	91,0	2,7	58,2

Vir: EUROSTAT

Pomurje je ena izmed najmanj razvitih regij v Sloveniji. Nasprotno pa je glede na prispevek k državnemu BDP-ju podravska statistična regija takoj za osrednjeslovensko. Največji delež bruto dodane vrednosti prihaja iz storitvene industrije. Podjetja so pretežno mikro in mala. Županiji Vas in Zala nista na zadnjem mestu, ravno nasprotno; obe županiji sta v primerjavi z drugimi županijami na Madžarskem zaradi dejavnosti, povezanih z socialno-ekonomskim razvojem, v relativno dobrem položaju. BDP županije Vas je precej višji od povprečja celotne države. Povprečni regionalni BDP na osebo v PKM (13.147 EUR) v območju sodelovanja je manj kot 62 % povprečja EU-25, ki je 21.800 EUR (Eurostat, 2003).

Tabela 10: Število podjetij v območju sodelovanja

OBMOČJE SODELOVANJA	Mikro in mala podjetja			Mikro in mala podjetja skupaj	Srednje velika podjetja	Velika podjetja
	0	1-9	10-49	0-49	50-249	250 in več
Pomurje ¹ (2004)	122	3.474	222	3.818	57	8
Podravje (2004)	916	12.736	673	14.325	172	49
Vas ² (31. marec 2006)	2.851	4.998	685	8.534	126	32
Zala ² (31. marec 2006)	4.185	6.293	778	11.256	138	22

Vir: ¹Podatki Statističnega urada RS (Oddelek za demografijo podjetij); ²Statistični podatki, 2006/1, županija Vas, 2004; Statistični podatki, Regionalni direktorat CSO Győr 2006/1, županija Zala, Regionalni direktorat CSO Győr

2.7.1 Razvoj kmetijstva in podeželja

Intenzivno kmetijstvo (pomembno v okviru BDP) je značilno za območja z najbolj ugodnimi naravnimi pogoji. Pomurska in podravska statistična regija sta pretežno kmetijski; v Pomurju je kmetijstvo tudi glavna gospodarska dejavnost. Tu poteka predelava hrane in kmetijskih izdelkov. Pomembna dejavnost je tudi pridelava vina, ki vpliva na razvoj turizma.

Če upoštevamo delež območja podeželja in prebivalstva na podeželju, imata Pomurje in Podravje zelo značilno krajino ter posledično tudi posebne potrebe (kmetijska raznovrstnost, razvoj trajnostnega kmetijstva, učinkovito upravljanje z gozdovi, izboljšanje kmetijske strukture, razvoj podjetništva, itd.).

Južni del županije Vas (mikro regija Órség) in zahodni del županije Zala (Göcsej, Južna Zala) sta tipični podeželski regiji, ki imata bogato naravno in kulturno dediščino.

Pokrajinske značilnosti določajo poseben značaj in tudi dediščino območja. Regija je hribovita, z manjšimi rekami in potoki in s posebnim podnebjem, značilnim za to območje. Je najbolj vlažen in zelen del Madžarske zaradi intenzivno zelene pokrajine. Zgodovinsko gledano je regija obrobna, ker je bila vedno obmejna cona. Kot rezultat naravnih pogojev pokrajine in zgodovinskega ozadja ima regija značilen naselitveni sistem z zelo majhnimi vasmi in posebnimi razpršenimi kmetijskimi naselbinami (t.i. "Szer" in Órség ter "Szeg" in Göcsej) z vidno arhitektonsko vrednostjo. Raba tal je zelo raznolika (griči z vinogradi, gozdovi, jezera, orna površina in travniki) z veliko raznolikostjo, ki je pomembna z ekološkega in turističnega vidika.

Stranski učinek tako zavarovanih prostorov je pozitiven vpliv na ohranitev naravnih vrednot in posebnih naselbinskih struktur, ki so danes zelo pomembna dediščina.

V današnjem času je pokrajina, predvsem naravna in kulturna dediščina regije, vse bolj cenjena in privablja vse več turistov, zavarovana je s strani Nacionalnega parka, ostalih zaščitene območij in dveh združenj naravnih parkov (Kerkamente Natúrpark Egyesület, Órség Natúrpark Egyesület, Krajinski park Goričko).

Naravni pogoji v županijah Vas in Zala so ugodni za živinorejo (predvsem za vzrejo volov) in za pridobivanje krme. Gozdni viri so osnova za lesno industrijo. V nasprotju s Pomurjem ima terciarni sektor v županijah Vas in Zala glavno vlogo pri gospodarski dejavnosti.

Glavni **problemi**, ki so povezani s kmetijsko proizvodnjo v območju sodelovanja, so majhne kmetije in povprečna velikost parcel, staranje lastnikov kmetij, nizka stopnja izobrazbe in pomanjkanje znanja o upravljanju med kmeti, nizka produktivnost in dodana vrednost, visok delež kmetov s polovičnim delovnim časom, neorganizirano trženje kmetijskih izdelkov.

Velik potencial je viden v raznolikosti kmetijskih dejavnosti, ki težijo k ekološkemu kmetijstvu. Bioproizvodnja in lokalni proizvodi predstavljajo tržno nišo, ki še ni bila povsem izkoriščena.

2.7.2 Industrija

Industrijske dejavnosti so skoncentrirane v mestnih središčih in predstavljajo tudi pomembne centre za zaposlovanje. V območju sodelovanja ta sektor zaposluje večino aktivnega prebivalstva in predstavlja najbolj pomembno gospodarsko dejavnost. Na splošno lahko povzamemo naslednje **probleme**: nizka stopnja podjetništva, mnogo visoko delovno in nizko tehnološko zahtevnih panog, nizka produktivnost dela, prestrukturiranje tradicionalnih panog, pomanjkanje investicijskega kapitala, nizka stopnja izvozne usmerjenosti (z nekaj izjemami) pomanjkanje konkurenčnosti, nizka stopnja inovacij in sodelovanja z ustanovami za R&R, pomanjkanje komunikacij med panogami, skoncentriranost industrijskih potencialov v mestnih območjih, nazadovanje perifernih območij, nizka stopnja znanja in izkušenj o poslovanju in upravljanju.

Večja industrijska središča v območju sodelovanja so naslednja: v Pomurju: Murska Sobota (predelovanje hrane, predelovanje kovin, medicinska oprema in tekstilna industrija), Lendava (petrokemična industrija, oprema za skladišča), Gornja Radgona (predelovanje hrane, elektronske naprave), Ljutomer (umetna vlakna, predelovanje hrane) in v Podravju: Maribor in Ptuj (avtomobilska, kemična in tekstilna industrija ter predelava lesa). Industrijsko in upravno središče županije Vas je Szombathely, ki ima nekaj elektrarn, ki se nahajajo v industrijskem parku. V županiji Vas so še dodatni trije parki, najbolj pomemben je industrijski park Szentgotthárd – Heiligenkreutz (velik več kot 100 ha). V županijah Vas in Zala je obratovanje industrije elektronike na zelo visoki ravni. V lesnem in pohištvenem sektorju je relativno veliko malih in srednje velikih podjetij. Županija Zala ima osem industrijskih parkov in dve industrijski središči: Zalaegerszeg in Nagykanizsa.

2.7.3 Mala in srednje velika podjetja

Povpraševanje po vzpostavitvi podjetij je veliko, vendar je za to območje značilno pomanjkanje kapitala in podjetniške kulture. V območjih, kjer tradicionalne industrije nudijo največ delovnih mest, se podjetniška kultura in morala nista preveč razvili. Kljub temu so mala in srednje velika podjetja najbolj prilagodljiva in hitro rastoča gospodarska veja z visokim zaposlitvenim potencialom.

Nacionalne sektorske politike stremijo h krepitvi malih in srednje velikih podjetij ter podjetništva, tako da podprejo začetno oblikovanje in razvoj teh podjetij. Spodbujanje razvoja lokalnih grozdov je tudi eden od sektorskih ciljev. V območju sodelovanja poteka tudi nekaj dejavnosti, ki spodbujajo ženske k ustanovitvi podjetij.

Da bi mladim privzgojili podjetniško kulturo, so v pomurski statistični regiji pričeli uvajati podjetniške krožke v osnovnih šolah, kar se je razširilo po celotni državi. Dejavnost je bila priznana kot najboljša praksa v Sloveniji in tudi v Evropi, služi pa kot dober zgled drugim delom območja sodelovanja.

V Pomurju se oblikovanje novih malih in srednje velikih podjetij, predvsem s strani mladih podjetnikov, spodbuja s pomočjo Pomurske mreže inkubatorjev (Murska Sobota–Odranci–Ljutomer), v Podravju pa s pomočjo Štajerskega tehnološkega parka in Univerzitetnega podjetniškega inkubatorja.

2.7.4 Storitve

Široka paleta storitev se razvija predvsem v osrednjih mestih območja sodelovanja, medtem ko v obrobni območjih sektor storitev nazaduje. Upravne, bančne, izobraževalne, socialne in zdravstvene storitve so na voljo v večjih mestih.

Na nobeni strani meje ni prišlo do večjega razvoja storitvenega sektorja. Do tega prihaja zaradi obrobnega značaja območja sodelovanja in zaradi pomanjkanja višje ravni izobrazbe na ciljnih področjih, ki bi podprla razvoj storitvenih podjetij. V regiji je samo nekaj podjetij za svetovanje. Vlogo svetovanja izvajajo razvojne agencije (zasebne, javne ali pol-zasebne) in nekatera druga združenja.

2.7.5 Turizem

Turizem ima v primerjavi z drugimi gospodarskimi dejavnostmi v območju sodelovanja največji potencial rasti.

Glavni **problemi** v turističnem sektorju so: slaba turistična infrastruktura, turistična industrija (z izjemo toplic) obratuje samo med sezono, pomanjkanje visoko kakovostnih namestitvenih zmogljivosti, nizka stopnja trženja kulturne dediščine, pomanjkanje izmenjave informacij znotraj turistične industrije in v tržnem sodelovanju. Nobena organizacija se ne ukvarja z razvojem turističnih destinacij, zato bi morali take iniciative podpreti z namenom, da bi vse manjše iniciative (ki so jih včasih podpirali programi za čezmejno sodelovanje, vendar samo delno, večinoma vsako vas posebej) postale del večjega proizvoda, ki bi bil privlačen za turiste. Celotno območje bi moralo postati prepoznavno v okviru čezmejne blagovne znamke in se tako tudi tržiti. Za to bo potreben skupni sistem rezervacij, poslovne/tržne strategije in novi turistični proizvodi.

V obmejni regiji se pojavljajo priložnosti za turizem zaradi naravnih pogojev in prisotnosti čezmejnega naravnega parka Goričko–Raab–Órség. **Naravna** zaščitena območja nudijo možnosti za oblikovanje in razvoj posebnih območij flore in favne za posamezne goste (npr. ogled kolonije netopirjev, modro-zelene žabe, itd.). Potencial ima tudi kulturna dediščina, vključno s premično dediščino, saj se **kulturni turizem** še ni razvil. Priložnosti so v povezovanju podobnih kulturnih znamenitosti v območju sodelovanja in v spodbujanju kreativnega turizma (npr. tradicionalno lončarstvo, aktivne počitnice na kmetiji).

Termalne toplice se nahajajo na obeh straneh meje, kar prav tako predstavlja priložnost za razvoj zdravstvenega turizma v regiji. V območju sodelovanja sta razvita tudi **zdraviliški in wellness turizem**, ki temeljita na termalnih vrelcih in bi morala biti vključena v razvoj destinacij. Znana medregionalna zdravilišča so: Banovci, Radenci, Moravske Toplice, Moravci, Lendava, Maribor, Ptuj, Hévíz, Zalakaros. Zdravilišča, ki ustvarjajo glavni turistični prihodek v regiji, bi morale biti tesno povezane z drugimi razvojnimi iniciativami in turističnimi ponudniki. V zdraviliščih se vedno bolj zavedajo, da termalna voda in objekt kot tak ne zadostujeta za privabljanje novih turistov, predvsem tistih, ki jih zanimajo aktivne počitnice. V podravske statistične regije je eno najpomembnih turističnih središč smučišče na Pohorju, ki nudi tudi v drugih sezonah priložnost za hojo in šport (gorsko kolesarjenje itd.).

Obeti za razvoj turizma se kažejo na podeželju (predvsem v Sloveniji) v turističnih kmetijah, v ekološkem in v aktivnem turizmu. Spodbujati je potrebno panogo mehkega turizma, npr. kolesarjenje in hojo (vključno z nordijsko hojo); predvsem pa je treba dokončati in povezati obstoječe turistične poti.

Osrednja lokacija območja sodelovanja je skoraj enako oddaljena od štirih glavnih mest (Ljubljana, Budimpešta, Dunaj in Zagreb) in tudi omogoča priložnosti za razvoj turizma.

Kazalnik, število nočitev na prebivalca, kaže intenzivnost turizma v regijah/županijah. Intenzivnost turizma v območju sodelovanja ni preveč visoka.

Tabela 11: Število gostov in nočitev

OBMOČJE SODELOVA NJA	Št. nočitev na prebival a	Nočitve domačih turistov v 2004		Nočitve tujih turistov v 2004		Število domačih turistov v 2004		Število tujih turistov v 2004	
			%		%		%		%
Pomurje ¹	6,15	385.793	51,1	369.183	48,9	95.068	52,3	86.706	47,7
Podravje ¹	3,88	137.076	46,6	157.309	53,4	39.790	34,2	76.412	65,8
SLOVENIJA	3,80	3.226.000	42,5	4.363.000	57,5	842.000	36,0	1.499.000	64,0
Vas ²	3,92	433.272	41,7	605.750	58,3	161.408	58,3	115.262	41,7
Zala ²	7,33	770.896	35,6	1.391.858	64,4	262.466	53,5	227.947	46,5
MADŽARSKA	1,87	8.391.374	44,4	10.508.109	55,6	3.346.575	50,6	3.269.868	49,4

Vir: ¹Podatki Statističnega urada RS (Statistični letopis RS 2005); ²Statistični letopis županije Vas, 2004; Statistični letopis županije Zala, 2004; Statistični letopis Madžarske, 2004

2.8 Informacijske in komunikacijske tehnologije

Veliko je možnosti za izboljšanje dostopa modernih informacijskih in komunikacijskih tehnologij in povečanje njihove uporabe na območju sodelovanja. Pokritost s telefonskimi priključki je v območju sodelovanja pod zahodnoevropskim standardom. Kljub temu je območje sodelovanja pokrito tudi s povezavami za mobilno telefonijo. Poudarjen bi moral biti

javni dostop do interneta (v šolah, javnih centrih, itd.). Poleg tega priključitev širokopasovnih povezav omogoča izboljšanje stikov med prebivalstvom na obeh straneh meje.

Dostop do interneta in njegova uporaba v Sloveniji narašča. V prvi četrtini leta 2005 je 48 % gospodinjstev v celotni Sloveniji imelo dostop do interneta; internet je redno uporabljalo 50 % prebivalcev, starih od 10-74 let. 61 % gospodinjstev je imelo vsaj en osebni računalnik in 87 % gospodinjstev je imelo vsaj en mobilni telefon. Leta 2005 je 42 % madžarskih gospodinjstev imelo računalnik, 22 % pa internetno povezavo.

2.9 Energija

Skoraj 60 % električne energije, ki je potrebna v Sloveniji, se proizvede iz premoga in jedrske energije. Preostala elektrika pa iz obnovljive vodne energije in hidroelektrarn. Vodni viri v podravske statistični regiji se uporabljajo za proizvodnjo energije (veriga hidroelektrarn na reki Dravi). Po drugi strani pa se obnovljiva energija v pomurski statistični regiji še vedno ne uporablja v veliki meri. V županijah Vas in Zala je nekaj mikro hidroelektrarn, manjša vetrna elektrarna in dve napravi na biomaso, ki se uporabljata za centralno ogrevanje.

Potencialne možnosti za proizvodnjo elektrike iz obnovljivih virov energije, predvsem tistih, ki podpirajo trajnostni razvoj, npr. toplovodni vrelci, energija iz biomase, fotonapetostna energija, sončna energija, itd., so očitne.

Uporabijo se lahko tudi drugi inovativni pristopi v smislu razvoja novih konceptov, kot npr. energetskega turizma, energijsko samozadostne lokalne skupnosti, itd. Osveščenost širše javnosti o možnostih rabe obnovljivih virov energije in učinkovite rabe energije še ni zadovoljiva.

2.10 Promet

Sodobno prometno omrežje je eno od najpomembnejših dejavnikov za povezavo na lokalni, regionalni in mednarodni ravni, kot tudi na ravni čezmejnega sodelovanja. Peti evropski transportni koridor teče skozi programsko območje: Benetke–Trst–Koper–Ljubljana–Maribor–Budimpešta–Uzgorod–Lvov–Kijev–Bratislava–Zilina–Kosice–Reka–Zagreb–Osijek–Ploče–Sarajevo (v skupni dolžini 1.600 km). Kljub temu med županijama Vas in Zala ter Pomurjem ni avtocestnih povezav. Večina stranskih cest v območju sodelovanja je preobremenjenih zaradi tovornjakov.

Na območju sodelovanja je 7 **mejnih prehodov** med Pomurjem in županijama Vas/Zala, od tega sta samo dva mednarodna prehoda (Dolga vas–Réedics in Hodoš–Bajánsenye), pet pa je lokalnih prehodov (Pince–Tornyiszentmiklós, Martinje–Felsőszolnok in Kobilje–Nemesnép, Prosenjakovci–Magyarszombatfa, Čepinci/Verica–Kétyölgy).

Tabela 12: Število vstopov v Slovenijo preko madžarsko-slovenskih mejnih prehodov

Št. vstopov (v 1000)	2003	2004	2005
Iz Madžarske v Slovenijo	1.252	1.560	1.791
Iz Slovenije na Madžarsko	2.070	1.738	2.039
SKUPNO	3.322	3.298	3.830

Vir: ¹Podatki Statističnega urada RS (Statistični letopis 2005), ²Sistem Statat, Centralni urad za statistiko (KSH)

Slovenska manjšina na Madžarskem še vedno nima neposrednega in lahkega dostopa do Slovenije, saj mora uporabljati oddaljen mejni prehod. Po vključitvi območja v schengenski sistem bo potreba po kakovostnih lokalnih cestah narasla, kar bi lahko pomembno prispevalo k izboljšanju prevoza prebivalstva na obeh strani meje.

Obe državi sta se dogovorili, da bosta imeli in razvili mejni prehod Dolga Vas–Rédics kot skupno točko storitev za varovanje meje. Da bi olajšali mednarodno sodelovanje v boju proti čezmejnemu kriminalu, pripomogli k izvedbi skupnih operacij in podprli izmenjavo informacij, se na slovenskem območju načrtuje skupna kontaktna točka za mejni prehod Rédics, na podlagi Dogovora o izvajanju Schengenskega sporazuma in člena 16 Zakonika o schengenskih mejah 562/2006. V skladu s predhodnimi dogovori mora slovenski partner zagotoviti prostore za operacije v Dolgi vasi.

Obe državi sta povezani z **železniško** progo Veszprem–Hodoš, ki je del mednarodnega železniškega koridorja Budimpešta–Székesfehérvár–Veszprém–Hodoš–Ljubljana–Koper–Trst. Kljub temu še vedno obstaja potreba po železniški povezavi med krajema Lendava–Lenti, ki bi regiji omogočila povezavo z železnico med Madžarsko in Hrvaško. V pomurski statistični regiji celotno območje ni povezano z železnico, povezav ni predvsem v delu med Beltinci in Lendavo. Na Madžarskem velja Szombathely za pomembno železniško povezavo.

Na tem območju so tri **letališča**. Rakičan v bližini Murske Sobote, mednarodno letališče Maribor in Sármellék v bližini jezera Balaton. Letališči Maribor in Sármellék sodelujeta z mednarodnimi letalskimi družbami, kot je Ryanair.

Poleg javnega železniškega prevoza je možnost tudi za **javni avtobusni prevoz**, ki je dobro razvit v celotni pomurski in podravski statistični regiji. Avtobusno omrežje povezuje glavne ceste med mesti Lendava–Murska Sobota–Gornja Radgona–Ljutomer in mesta Murska Sobota–Gornja Radgona–Maribor. Povezava z javnim prevozom v županijah Vas in Zala je dobra. Glavni problem je slabša povezava z manjšimi vasmi, kar lahko povzroči socialno izključenost. Ta vpliva na dostopnost do javnih storitev in posledično na upadanje števila prebivalcev. Avtobusna linija od točke do točke povezuje vsa naselja obeh županij vendar pa v manjših vaseh povzroča majhno število uporabnikov prevoza neučinkovito delovanje javnega prevoza. Poleg tega redna avtobusna povezava med Slovenijo in Madžarsko še ni na voljo.

2.11 Varstvo okolja in narave

2.11.1 Varstvo narave

Zaradi človekove dejavnosti je okolje v območju sodelovanja pod velikim pritiskom. Veliko dejavnosti povzroča onesnaženje različnih elementov krajine. Povzročitelji **onesnaženja zraka** so predvsem industrijske dejavnosti, promet (tranzitni promet težkih tovornjakov) in gospodinjstva. Zaradi tega so najbolj onesnažena tista mestna območja, kjer so omenjene dejavnosti skoncentrirane. Prav tako je močno **onesnaženje vode**; onesnaženje rek in voda, namenjenih uživanju, povzročajo odplake ter neprimerna uporaba gnojil in kemikalij v kmetijstvu. Na področju varstva narave bi bilo potrebno bolj razviti čezmejno upravljanje z vodami. Onesnaženje naravnih voda še vedno predstavlja izziv, zato bi bilo potrebno izboljšati okoljsko ozaveščenost.

Na območju sodelovanja je veliko naravnih znamenitosti in bogata biotska raznovrstnost. Veliko območij je zaščiteneh, kot npr. Krajski park Goričko in Narodni park Órség. Najbolj pomemben naravni park v območju sodelovanja je trilateralni naravni park Goričko–Órség–Raab. Pretekli čezmejni programi so podprli vzpostavitev naravnih parkov na slovenski strani.

Zavarovana območja v območju sodelovanja lahko predstavljajo tudi oviro za razvoj, vendar je po drugi strani to priložnost za turizem, ki temelji na naravi. Poleg tega je biotska

raznovernost prednost tako za lokalno prebivalstvo kot za obiskovalce, ki se ohranja z dvigom osveščenosti in vedenja o okolju.

Tabela 13: Stopnja varovanih območij v regijah/županijah

OBMOČJE SODELOVANJA	Stopnja varovanih območij v regiji/županiji (%)	Skupno območje (km ²)
<i>Pomurje</i> ¹	37,16	497,01
<i>Podravje</i> ¹	6,18	134,16
<i>Vas</i> ²	14,20	473,5
<i>Zala</i> ²	6,66	252,1
Skupno	18,35	1.356,77

Vir: ¹Agencija RS za okolje, 2007; ²Mikrocenzus 2005, Centralni urad za statistiko (KSH)

Na podlagi Direktive o ohranjanju prostoživečih ptic in Direktive o habitatih, so bila leta 2004 opredeljena območja **Natura 2000**. Načrtovani standardizirani sistemi financiranja EU bodo od leta 2007 podpirali ohranjanje območij Natura 2000. Celotno območje Krajinskega parka Goričko in reke Mure spada v območje Natura 2000. V podravski statistični regiji spada 924,99 km² v območje Natura 2000 (glej zemljevid 1).

Pozornost bi bilo potrebno nameniti upoštevanju razvojnih potencialov in interesom ljudi, ki živijo na teh območjih. Sodelovanje prebivalcev tega območja, za doseg skupne blaginje je najpomembnejše načelo v odnosih med okoljskimi interesnimi skupinami. V tem okviru so predstavniki okoljskih nevladnih organizacij zelo pomembni pri postopku izbora projektov.

2.11.2 Čiščenje voda

Čeprav imajo glavna mesta in vasi dostop do javnega vodovodnega sistema, ima večji del območja sodelovanja omejen dostop do pitne vode. V manjših vaseh in območjih z zelo razpršenimi naselji je oskrba z vodo možna preko lokalnih ali celo samo individualnih sistemov za oskrbo. Problem pomanjkanja pitne vode se pojavlja predvsem v poletnem obdobju.

Upravljanje z odpadnimi vodami ni dovolj razvito (razen v glavnih mestih), večinoma se je razvijalo s pomočjo čezmejnih programov.

Tabela 14: Oskrba z vodo in upravljanje z odpadnimi vodami

OBMOČJE SODELOVANJA	Delež gospodinjstev z oskrbo iz javnih vodovodnih sistemov (%)	Delež gospodinjstev, priključenih na sistem odpadnih voda (%)
<i>Pomurje</i> ¹	79,62	31,82
<i>Podravje</i> ¹ (2002)	89,90	48,00
<i>Vas</i> ²	96,21	60,56
<i>Zala</i> ² (2004)	94,90	60,80

Vir: ¹Podatki Statističnega urada RS (Popis prebivalstva 2002) ² Nacionalno regionalni informacijski sistem (TelR)

V regiji so štiri porečja – tok reke Krke, ki se združi s porečjem Mure in Drave, reka Zala, ki se izliva v Blatno jezero, reka Rába, ki se izliva v Donavo, in reka Drava. Za čezmejno sodelovanje so najbolj pomembna povodja Lendave, Krke, Mure in Drave, ki potekajo tudi skozi Avstrijo in Hrvaško. Najpomembnejše investicije za protipoplavno zaščito so bile financirane v preteklih letih, vendar je še vedno prisotna potreba po razvoju stalnega, skupnega monitoringa voda ter stopnje onesnaženosti.

2.12 Lokalni in regionalni razvoj

Na madžarski strani imata županiji Vas in Zala Regionalne razvojne svete (raven NUTS III), ki imajo urade, ki nudijo pomoč. Ti organi pomagajo koordinirati oblikovanje strategije in delo pri razvoju projektov na nižjih teritorialnih ravneh (v manjših krajih, naseljih) ter sodelujejo pri odločitvah na ravni NUTS II Regionalnega razvojnega sveta. Regionalna razvojna agencija zahodnega podonavja je ključnega pomena za regionalni razvoj. Regionalna organi in organi na ravni županij imajo pomembne mednarodne in čezmejne dejavnosti ter odnose.

Številne nevladne organizacije in agencije, kot npr. zbornice, lokalna podjetja, inkubatorji, itd. so aktivne pri razvoju lokalnih ter malih in srednje velikih podjetij. V preteklih letih se je partnerstvo med temi organizacijami okrepilo in s tem tudi njihova sposobnost za razvoj in izvajanje projektov.

V Sloveniji so bili regionalni sveti in razvojni sveti uvedeni leta 2005. Regionalni razvojni centri imajo ključno vlogo pri gospodarskem prestrukturiranju regije, pri boljšem sodelovanju med zasebnim in javnim sektorjem v multikulturnem območju preko spodbujanja, vodenja in povezovanja trajnostnega poslovanja in tehnološkega razvoja in prispevajo k doseganju boljšega standarda življenja z integracijo pomurske in podravske statistične regije. Vse to je mogoče samo ob tesnem medsebojnem sodelovanju vseh ključnih akterjev na regionalni ravni: občin, regionalnih razvojnih agencij, javnih in zasebnih ustanov, organizacij in podjetij, ki predstavljajo gonilo gospodarskega razvoja.

Najboljši primer tesne povezave med razvojnimi agencijami, lokalnimi skupnostmi in drugimi ključnimi akterji je viden v pripravi in izvajanju regionalne razvojne strategije; sodelovanju pri različnih projektih na lokalni, regionalni, državni in čezmejni ravni in dejavnosti, ki zadevajo razvoj lokalnih ter malih in srednje velikih podjetij.

3 SWOT ANALIZA

Z državnimi, regionalnimi in lokalnimi interesnimi skupinami je potekal obsežen dialog, da bi dosegli dogovor o analizi SWOT. Rezultati analize SWOT prikazujejo glavne okoljske, strukturne in demografske značilnosti v okviru območja sodelovanja, ki so bile ugotovljene znotraj omenjenega območja.

Analiza SWOT vključuje številne zadeve, ki so pomembne za razvoj in prenovo območja Cilja 3. Na nekatere od teh lahko program vpliva neposredno, medtem ko so druge del širšega socialno-ekonomskega konteksta, v katerem bo program deloval.

Tabela 15: Analiza SWOT območja sodelovanja

Prednosti	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - Lokalni viri termalne in mineralne vode ter obnovljive energije - Čezmejno območje velja za: <ul style="list-style-type: none"> - zdravo okolje z dobro ohranjeno naravo - s kulturnimi vrednotami bogato okolje (dediščina, tradicionalna obrt, umetnost, religije, jeziki, manjšine, etnične skupine, romska kultura) - Zdravilišča, kot potencial za privabljanje turistov iz tretjih trgov - Naravna zavarovana območja (Krajinski park Goričko, reka Mura, Narodni Park Órség, vinogradi, reka Drava, Pohorje) 	<ul style="list-style-type: none"> - Slaba mednarodna in čezmejna dostopnost - Komunikacijske ovire (jezik, predsodki) - Omejena ponudba višje in srednješolske izobrazbe, malo ustanov za vseživljenjsko učenje - Pomanjkanje ustanov za R&R, nizka stopnja inovacij - Omejena ponudba služb za delavce z višjo izobrazbo - Nizka stopnja izobrazbe in usposobljenosti prebivalstva - Izseljevanje mladih iz območja, predvsem iz podeželskih in obmejnih območij - Z izjemo zdravilišč in smučišč je slabo razvita turistična infrastruktura in storitve, prav tako pa je pomanjkanje inovativnih in raznolikih turističnih proizvodov - Nizka stopnja podjetništva, usposobljenosti za upravljanje in sodelovanje (oblikovanje grozdov, mreženje) v zasebnem sektorju, predvsem malih in srednje velikih podjetij ter kmetij - Kmetije so premajhne za učinkovito proizvodnjo in uporabo spodbud, večina kmetov je starih čez 40 let (je torej brez spodbud) - Nizka stopnja koordinacije med ustanovami, ki ponujajo javne storitve (npr. zdravstveno varstvo, preprečevanje tveganj, kot tudi energija, IKT, načrtovanje transporta) - Nizka stopnja osveščenosti prebivalstva o okolju, zaščitena območja veljajo za oviro pri razvoju

Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> - Izboljšanje zakonskih in upravnih pogojev za čezmejno sodelovanje - Povečana pomembnost in povpraševanje po uporabi obnovljivih virov energije - Povečano povpraševanje po ekoloških in kmetijskih proizvodih (npr. zeliščnih proizvodih, biohrani) - Povečano povpraševanje po aktivnem in zdravstvenem turizmu kot tudi po turističnih proizvodih, ki temeljijo na lokalnih naravnih in kulturnih vrednotah 	<ul style="list-style-type: none"> - Upadanje števila prebivalstva zaradi višje umrljivosti od rodnosti - Beg možganov izobraženih ljudi - Zmanjševanje biotske raznovrstnosti - Povečana onesnaženost zraka in vode (promet, gospodarske dejavnosti) - Zunanji gospodarski trendi spodbujajo prestrukturiranje tradicionalnih industrij - Neprimerne državne spodbude in zakonodajno okolje za razvoj in sodelovanje malih in srednje velikih podjetij

4 PROGRAMSKA STRATEGIJA

4.1 Strateške predpostavke

Strateške predpostavke so domneve, na katerih je zgrajena programska strategija.

Splošne predpostavke so:

- proces globalizacije predstavlja nove izzive, ki zahtevajo redno nadgrajevanje tehnologij, storitev, stroškovne učinkovitosti;
- globalna onesnaženost okolja in posledično potreba po preventivnih ukrepih za ohranitev naravnih virov.

Predpostavke, specifične za območje:

Pomurska in podravska statistična regija ter županiji Vas in Zala imajo podobne predpogoje za razvoj, ki pa niso v celoti izkoriščeni. Seveda jih lahko skupaj izkoristimo učinkoviteje in uspešneje kakor vsakega posebej (npr. naraščata potencial za razvoj in potreba po razvoju skupnih javnih storitev). Posledično bodo doseženi boljši sinergijski učinki. Močna konkurenca je prisotna v industrijskem sektorju, prihaja pa predvsem iz Avstrije.

Območje sodelovanja bo moralo **aktivno sodelovati** pri preoblikovanju EU v najbolj konkurenčno gospodarstvo do leta 2010 v skladu z Lizbonsko strategijo, hkrati pa bo moralo varovati okolje in ravnati v skladu z Göteborško strategijo.

Tudi razvoj notranjih potencialov in aktiviranje virov območja sodelovanja, v smislu naravnih virov, socialnega in človeškega kapitala, mora biti osrednji predmet programa, da bi podprli **trajnosten in uravnotežen regionalni in lokalni razvoj ter izboljšanje kakovosti življenja**.

Gospodarski razvoj bi moral iti z roko v roki s trajnostno uporabo naravnih virov, ohranjanjem biotske raznovrstnosti in varovanjem ekosistemov. Zato bo moralo območje sodelovanja razmišljati o nadaljnji podpori in spodbujanju uporabe obnovljivih materialov in virov energije z razvojem okoljsko trajnostnih proizvodnih metod.

Pozornost bi bilo potrebno nameniti tudi povečanju zaposlitvenega potenciala v podeželskih območjih in izboljšanju povezave z mestnimi predeli.

4.2 Glavna načela

V skladu z evropskimi pozivi, bi moral program usmeriti svoj trud predvsem v spodbujanje prednosti in rabe danih potencialov v območju sodelovanja s pomočjo čezmejnih strategij in ukrepov.

Teme, ki zadevajo več področij, kot so enake možnosti in trajnostni razvoj (gospodarski, družbeni in okoljski) predstavljajo splošna načela programa. Enake možnosti in trajnostni razvoj je potrebno upoštevati skozi celoten program, predvsem v procesu razvoja projektov, v procesu izbora projektov, v procesu izvedbe, kot tudi skozi spremljanje izvedbe potrjenih projektov. V okviru OP je potrebno upoštevati tudi enakopravnost med moškimi in ženskami. Osebe ne smejo biti diskriminirane glede na spol, raso in izvor.

Okoljska varnost je tudi ključnega človeškega in mednarodnega pomena, saj služi mednarodnim vrednotam. Zato je osveščeno o varnosti tudi bistven izvedbeni del, ki je opredeljen v operativnem programu. Varnost kot horizontalna tema povezuje in krepi vmesne razvojne cilje med izvajanjem, z zagotavljanem, da se stopnja tveganja ne dvigne nad dovoljeno mejo v obeh državah. Trajnost, ki temelji na integriranem varnostnem pristopu, je posebna, v prihodnost usmerjena metoda, ki je nujna za doseg kakovostnih razvojnih ciljev.

Mreženje pomeni vzpostavitev struktur za sodelovanje med različnimi projektnimi akterji. Cilj teh struktur je sodelovanje, predvsem z redno izmenjavo informacij, obojestransko izmenjavo izkušenj, sodelovanjem pri čezmejnih prireditvah ter usklajevanjem skupnih strategij in dejavnosti. Nadaljevanje procesa povezovanja in sodelovanja z novimi partnerji bo glavna naloga upravičencev, da bi olajšali sodelovanje ključnih akterjev.

S povezovalnimi dejavnostmi stremimo k povečanju osveščenosti o sodelovanju, ne samo čezmejnem, ampak tudi lokalnem. Pomembno je povezovati akterje, ki sodelujejo v določenih sektorjih ali področjih, z namenom dolgotrajnega mreženja.

To bo prispevalo k izboljšanju kakovosti sodelovanja. Poleg tega naj bi trajnost sodelovanja presegla trajanje sofinanciranih projektov. Tako bodo povezovalne dejavnosti povečale učinkovitost in intenzivnost partnerstev. Povezovalne dejavnosti so lahko del projekta, vendar ne smejo predstavljati večine projektnih dejavnosti, oz. glavne vsebine.

4.3 Strateški cilj

Območje sodelovanja si želi biti umeščeno in prepoznavno v Evropski uniji, kot je zapisano v strateških ciljeh in s svojimi ključnimi prednostmi prispevati k skupni prihodnosti.

Strateški cilj Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Madžarska 2007-2013 je torej:

Umestitev čezmejnega območja na evropski zemljevid kot kulturno, zdravo in naravno dragoceno območje za življenje in delo.

Strategija za doseganje tega strateškega cilja je usmerjena v:

- razvoj konkurenčnega in trajnostnega območja sodelovanja s priložnostmi za zaposlitev in zaslužek
- oblikovanje predpogojev za pozitivne učinke na področjih razvoja podeželja in turizma
- razvoj skupnih upravljalških sposobnosti za varovanje in ohranjanje naravnih in kulturnih bogastev
- spodbujanje regionalne in kulturne identitete
- okrepitev regionalnega razvoja in sodelovanje na področju zdravstva
- vzpostavitev boljših povezav v čezmejnem prometu in transportu
- podporo varovanja okolja in povečanja uporabe obnovljivih virov energije
- izboljšanje upravljalških sposobnosti, vključno z upravljanjem z okoljem
- podporo mreženju (tj. razvoju čezmejnih ustanov, usposobljenosti za regionalni razvoj)

Pomembno se je sporazumeti o omejenem številu prednostnih nalog in njihovih področjih dejavnosti, za katere predpostavljamo, da bodo imele pozitiven učinek na čezmejno območje

sodelovanja in njegove ključne cilje. Kljub temu pa bi sama programska strategija morala hkrati poskrbeti za zadostno fleksibilnost in vključevanje potencialnih novih razvojnih možnosti, ki bi se lahko pojavile v obdobju izvajanja programa.

5 UTEMELJITEV IZBRANIH PREDNOSTNIH NALOG PROGRAMA

Program temelji na oblikovanju pogojev za gospodarsko rast v območju sodelovanja, s poudarkom na zagotavljanju boljših življenjskih pogojev in trajnostnega razvoja. To zahteva razvoj strategije, ki priznava tri elemente trajnosti: gospodarski, družbeni in okoljski element.

Izvajanje osnovne programske strategije mora biti izvedeno v sklopu dveh strateških prednostnih nalog:

Prva prednostna naloga: Povečanje privlačnosti območja sodelovanja

Čezmejno **privlačnost** območja sodelovanja bomo povečali z izboljšanjem in razvojem pomembnih sektorjev, ki vplivajo na razvoj različnih dejavnikov, povezanih s privlačnostjo in prepoznavnostjo. Najpomembnejši sektorji so: turizem, kultura in dostopnost.

Turistični sektor bo najbolj uspešen, če bo dosegal cilje prednostne naloge z razvojem skupnih turističnih destinacij in z osredotočenjem na nove turistične proizvode, razvoj podeželja, promocijo, itd.

Kultura lahko pripomore k ohranjanju identitete in vitalnosti regije, preprečevanju izključenosti, povečevanju zaposljivosti prebivalstva in dvigu privlačnosti območja.

Obstaja mešanica splošnih in specifičnih regionalnih prednostnih nalog, povezanih z **dostopnostjo**, od spodbujanja k prehodu na bolj trajnostno strategijo transporta, do izboljšanja dostopnosti in povezav za čezmejno sodelovanje. To je zelo pomembno, saj se meja deli fizično, zato je območje sodelovanja pomembno tudi za transport iz vzhodne v južno Evropo.

Pomembno je povečati pogostost in kakovost **čezmejnih sodelovanj**, ki bi morale sprožiti pozitivne gospodarske učinke v območju sodelovanja, in sicer v smislu boljše dostopnosti do gospodarskega razvoja, človeških virov, kulture, kulturne dediščine, turizma, ustanov in medijev.

Trajnostno čezmejno regionalno načrtovanje poudarja odnos med mestnimi in podeželskimi območji, predvsem upravljanje in ohranjanje kulturne dediščine in bogastev območja sodelovanja. Izboljšuje tudi predpogoje za pozitivne učinke na področju razvoja podeželja, turizma in kulture.

Prednostna naloga (Povečanje privlačnosti območja sodelovanja) je sorodna s prednostnimi nalogami **Cilja teritorialnega sodelovanja** – razviti sodelovanje, usposobljenost in skupno rabo infrastrukture, predvsem v sektorjih kot je turizem, spodbujati in izboljšati skupno varovanje kulturnih virov in oblikovati ter izboljšati mestne in podeželske povezave.

Področja dejavnosti prve prednostne naloge so v skladu tudi z **Nacionalnim strateškim referenčnim okvirjem** Slovenije in Madžarske; predvsem v okviru cilja za povečanje kakovosti življenja in splošne gospodarske rasti.

Druga prednostna naloga: Trajnostni razvoj

Druga prednostna naloga se ukvarja s **trajnostnim in uravnoveženim razvojem**, predvsem kar zadeva preventivno zdravstveno varstvo, varovanje okolja in upravljanje z njim, upravljanje z vodami, učinkovito rabo energije in regionalni razvoj.

Zaradi **naravnih potencialov in virov** ima območje sodelovanja široko paleto priložnosti, ki so med seboj močno povezane. V velikem številu primerov bi bilo primerno razviti skupne dejavnosti za varovanje in upravljanje (ravljanje z odpadki, učinkovitost energije in alternativne energije), tj. za previdno in trajnostno rabo teh potencialov. Sodelovanje pri varovanju krajine in narave bi moralo biti dopolnjeno s čezmejnimi okoljskimi iniciativami.

Veliko je območij, kjer se okoljski in družbeni cilji prekrivajo in je možno razviti zmagovalne rešitve, kjer so pozitivni učinki vidni na različnih področjih, kot npr. pri rabi obnovljivih virov energije prek lokalnih virov termalne in mineralne vode ter drugih virov energije, ki so na voljo.

Predvsem je pomembno osredotočanje na cilje za povečanje kakovosti človekovega zdravja.

Področja dejavnosti znotraj te prednostne naloge so sorodna s prednostnimi nalogami **Cilja teritorialnega sodelovanja** in so v skladu z **Nacionalnim strateškim referenčnim okvirjem**; predvsem kar zadeva trajnostno rabo naravnih virov, okolje in gospodarstvo.

Zaradi omejenih finančnih sredstev se program ne bo ukvarjal z vsemi, ampak samo z izbranimi problemi/potenciali, ki so bili ugotovljeni v socialno-ekonomski analizi. Druge dejavnosti bodo upoštevane v okviru nacionalnih politik in programov ali celo v okviru financiranja ESRR.

Strateške smernice, na podlagi katerih je bil oblikovan program, temeljijo na konceptih trajnostnega razvoja v skladu z določbami Göteborške strategije in v skladu z določbami Lizbonske strategije.

6 PREDNOSTNE NALOGE PROGRAMA IN PODROČJA DEJAVNOSTI

Naslednja tabela prikazuje pregled predlaganih prednostnih nalog:

PRVA PREDNOSTNA NALOGA	DRUGA PREDNOSTNA NALOGA
POVEČANJE PRIVLAČNOSTI OBMOČJA SODELOVANJA	TRAJNOSTNI RAZVOJ
Razvoj skupnih turističnih destinacij	Sodelovanje na področju regionalnega razvoja
Ohranjanje in razvoj kulture	Preventivno zdravstveno varstvo
Izboljšanje čezmejnih prometnih povezav	Varstvo in upravljanje z okoljem
	Učinkovita raba energije
TRETJA PREDNOSTNA NALOGA TEHNIČNA POMOČ	

6.1 Povečanje privlačnosti območja sodelovanja

Cilj te prednostne naloge je povečati prepoznavnost območja sodelovanja. Izboljšanje čezmejnih prometnih povezav bo privedlo do boljših pogojev za življenje in delo. Doseganje ciljev te naloge bo koristilo tako novemu razvoju, kot tudi neizkoriščenim potencialom bogastev v območju sodelovanja, npr. sodelovanju na področju turizma, kulture in umetnosti. Kulturne razlike znotraj območja sodelovanja so precejšnje in raznolike, predstavljajo pa dobro osnovo za sodelovanje in razvoj drugih sektorjev.

Specifični cilji

- Izboljšati turistično ponudbo v območju sodelovanja
- Okrepiti kulturno identiteto in izkoristiti kulturne potenciale v območju sodelovanja
- Izboljšati dostopnost in povezave v območju sodelovanja

6.1.1 Razvoj skupnih turističnih destinacij

Da bi dosegli cilje prednostne naloge »Izboljšanje privlačnosti območja sodelovanja« je potrebno izvesti naslednje dejavnosti:

- Priprava poslovne/tržne strategije in načrtov za razvoj skupnih turističnih destinacij.
- Razvoj obstoječih in novih turističnih izdelkov in storitev.
- Nadgradnja turistične infrastrukture (npr. kolesarske/sprehajalne poti).
- Sodelovanje turističnega sektorja z drugimi področji (kulturna in naravna dediščina, etnologija, religija, podeželski proizvodi, umetnost, itd.).

6.1.2 Ohranjanje in razvoj kulture

Da bi dosegli cilje prednostne naloge »Izboljšanje privlačnosti območja sodelovanja« je potrebno izvesti naslednje dejavnosti:

- Dejavnosti, ki podpirajo ponovno oživetje in obnovo kulturne dediščine v manjšem obsegu in ne bodo namenjene samo turističnim namenom, ampak bodo omogočile tudi možnosti za razvoj na področju informacijske družbe in tradicionalne obrti.
- Vzpostavitev mreže med lokalnimi ponudniki medijev, ki delujejo v javnem interesu in stremijo k boljšemu razumevanju kulturnih razlik in podobnosti na območju.
- Sodelovanje kulturnih ustanov, kot so muzeji, knjižnice in arhivi, na področju spodbujanja sodobne kulture in umetnosti.
- Sodelovanje med šolami in drugimi strokovnimi ustanovami pri osveščanju in poudarjanju kulturne raznolikosti.
- Izvajanje skupnih dogodkov, festivalov, umetniških razstav – pisateljev, slikarjev in drugih, v območju sodelovanja.
- Razvoj novih izdelkov, storitev in dogodkov, povezanih s kulturo.
- Kultura na različnih območjih bi morala postati tema pri projektih izmenjave in raziskovalnih projektih, s poudarkom na razlikah v jezikih (slovenskem, madžarskem, občasno nemškem, hrvaškem, romskem in številnih narečjih), umetnosti, etnologiji, religiji, itd. Spodbujati bi bilo potrebno bralno kulturo.

6.1.3 Izboljšanje čezmejnih prometnih povezav

Da bi dosegli cilje prednostne naloge »Izboljšanje privlačnosti območja sodelovanja« je potrebno izvesti naslednje dejavnosti:

- Spodbujanje manjših naložb v zvezi z nadgrajevanjem cest, npr. cest med čezmejnimi vasmimi, kolesarskih poti, ki prečkajo mejo.
- Izboljšanje javnih čezmejnih transportnih sistemov. To bi omogočilo boljši dostop do čezmejnih priložnosti za zaposlene, kupce in turiste.
- Načrtovanje prometa za izboljšanje čezmejnih povezav in nivoja storitev, skupne raziskave tržišča, študije izvedljivosti, organizacijski koncepti ter spodbujanje uporabe javnega prevoza.

6.2 Trajnostni razvoj

Strategija prepoznava prednosti, ki jih okoljska učinkovitost lahko prinese širšemu regionalnemu gospodarstvu. Poleg tega obnovljivi viri energije in alternativne tehnologije predstavljajo priložnosti za trajnostni razvoj regije. Prizadevanja za ustvarjanje kakovostnega okolja in sonaravnega razvoja občin bodo ustvarila boljše pogoje za življenje in delo na čezmejnem območju. Pomembno je okrepiti sodelovanje med različnimi sektorji, vključno s tistimi za varstvo okolja in narave, da bi dosegli sinergije. Da bi olajšali izmenjavo informacij za razvoj socialnega in zdravstvenega sistema, je potrebno izboljšati komunikacijo in sodelovanje na področju medicine.

Specifični cilji

- Okrepiti čezmejno sodelovanje na lokalni in regionalni ravni
- Prispevati k učinkovitemu preventivnemu zdravstvenemu varstvu in povečati sodelovanje med zdravstvenimi ustanovami
- Prispevati k učinkoviti ohranitvi in upravljanju naravnih virov

- Racionalizirati porabo energije z vključevanjem spodbujanja alternativnih in obnovljivih virov energije

6.2.1 Sodelovanje na področju regionalnega razvoja

Da bi dosegli cilje prednostne naloge »Trajnostni razvoj« je potrebno izvesti naslednje dejavnosti:

- Razvoj trajnostnih mrež med regionalnimi razvojnimi ustanovami v različnih sektorjih bo omogočil razvoj skupine skupnih čezmejnih projektov za nadaljnje razvojne pobude. Priprava novih projektov za nadaljnje razvojne potenciale.
- Razvoj skupnih storitev na področju trga dela, kot so izmenjava informacij o zakonskih zahtevah, programi usposabljanja, ki so oblikovani tako, da obravnavajo skupne potrebe.

6.2.2 Preventivno zdravstveno varstvo

Da bi dosegli cilje prednostne naloge »Trajnostni razvoj« je potrebno izvesti naslednje dejavnosti:

- Sodelovanje med ponudniki zdravstvenih storitev: opredelitev potreb zdravstvenega/socialnega varstva; načrtovanje in izvajanje pobud za delitev virov; skupni nakup in uporaba medicinske opreme; skupne dejavnosti R&R in usposabljanja; izmenjava dobrih praks in pomoč ljudem, ki živijo v bližini meje.
- Oblikovanje skupnih storitev: skupno načrtovanje ukrepov ob nesreči, vključno z razvojem komunikacijskih povezav; sodelovanje na področju posebne zdravstvene nege; spletno sodelovanje pri koordinaciji pacientov, itd.
- Na področju preventivnega zdravstvenega varstva bi morale biti povezane različne ustanove, da bi širile osveščenost o zdravem načinu življenja: npr. priprava in uživanje hrane, preprečevanje rabe drog, preprečevanje tveganja za tipične bolezni.

6.2.3 Varstvo in upravljanje z okoljem

Da bi dosegli cilje prednostne naloge »Trajnostni razvoj« je potrebno izvesti naslednje dejavnosti:

- Skupne upravljalne rešitve na področju upravljanja obstoječih in načrtovanih naravnih parkov/varovanih območij, npr. javno osveščanje, skupna promocija parkov, oblikovanje razvojnih potencialov, prenos znanja in izkušenj.
- Ohranjanje biotske raznovrstnosti bi moralo biti podprto tako z neposrednimi dejavnostmi, povezanimi z ohranjanjem, kot tudi s povečanjem osveščenosti širšega prebivalstva in turistov ter s spodbujanjem sodelovanja z drugimi uporabniki zemljišč.
- Sodelovanje na področju upravljanja okolja, kot npr. prenos znanja in izkušenj ter razvoj tehnologij na področju hrupa, drobnega prahu, ravnanja z odpadki in dejavnosti, ki zadevajo varovanje skupnih vodnih virov.
- Sodelovanje pri razvoju skupnih strategij in načrtov, povezanih s preprečevanjem tveganj; varstvo okolja in ukrepi v primeru naravnih nesreč (npr. ukrepi v primeru poplav, itd.)
- Dejavnosti, ki so namenjene varovanju skupnih vodnih virov (npr. povezovanje gospodinjstev z malimi čistilnimi napravami) in dostop do skupnih sistemov čiste pitne vode.

6.2.4 Učinkovita raba energije

Da bi dosegli cilje prednostne naloge »Trajnostni razvoj« je potrebno izvesti naslednje dejavnosti:

- Potrebno je podpreti razvoj in izvajanje pilotnih projektov na različnih področjih z namenom, da bi zagotovili spodbujanje rabe obnovljivih virov energije.
- Potrebno je spodbuditi prenos dobrih praks in konceptov; npr. rabo obnovljivih virov energije v javnem transportu in na lokalni ravni.
- Čezmejno sodelovanje na področju učinkovite rabe energije, npr. pospeševanje razvoja ukrepov za zmanjšanje porabe energije v gospodinjstvih in v podjetniškem sektorju, izvajanje pilotnih projektov, dvig osveščenosti, dejavnosti usposabljanja in promocije.

6.3 Tehnična pomoč

Da bi zagotovili učinkovito pripravo, upravljanje in izvedbo operativnega programa Slovenija-Madžarska 2007-2013, je predviden določen proračun za tehnično pomoč pri stroških vodenja programa. Stroški za srečanja ter izmenjavo informacij in izkušenj, kot tudi stroški za upravljanje programa bodo visoki. Zaradi tega je bila določena 50 % stopnja nacionalnega javnega financiranja tehnične pomoči.

Specifični cilji

- Učinkovito delovanje struktur, pomembnih za program
- Visoka kakovost projektov, ki jih financira program

Okvirne upravičene dejavnosti

Tehnična pomoč bo dodeljena predvsem za:

- pripravo programa in njegovega nadaljnje razvoja,
- zagotavljanje učinkovitega in odgovornega izvajanja programa,
- pridobitev posebnega strokovnega mnenja za presojo projektnih vlog,
- vzpostavitev in podporo sistemov za spremljanje, vrednotenje in kontrolo, vključno s kontrolno enoto,
- pripravo poročil in pripravo ali spremljanje dejavnosti,
- dejavnosti za informiranje in obveščanje (določena dela lahko izvedejo svetovalci).

Da bi organom, odgovornim za izvajanje tega programa, zagotovili maksimalno korist od programa INTERACT, se bo spodbujala uporaba storitev in dokumentacije INTERACT-a ter sodelovanje osebja na seminarjih INTERACT.

Tehnična pomoč bo dodeljena tudi za vse dejavnosti, ki jih je treba izvesti, tako da bo zagotovljena uspešna priprava nove finančne perspektive.

6.4 Horizontalne dejavnosti

Horizontalne dejavnosti se osredotočajo na razvoj informacijske družbe in človeških virov na vseh poljih dejavnosti. Vse to bo privedlo do boljše usposobljenosti in znanja prebivalstva, boljše komunikacije, boljšega sodelovanja in posledično tudi trajnostnega razvoja. Horizontalne dejavnosti nudijo priložnost za okrepitev informacijske družbe in razvoj

človeških virov, s čimer bodo privedle do celovite okrepitve sektorjev in do bolj pozitivnega širšega učinka.

6.4.1 Horizontalni cilji

- Povečati možnosti za zaposlitev in izboljšati znanje
- Spodbujati rabo storitev informacijske družbe

6.4.2 Opis horizontalnih dejavnosti

Vpliv horizontalnih dejavnosti:

- *Razvoj človeških virov*
- *Informacijska družba*

bo viden v vseh prednostnih nalogah.

Razvoj človeških virov

Razvoj človeških virov predstavlja ključen element za celotno strategijo programa in je nadvse pomemben za izbrane prednostne naloge. Uspešna izvedba večine dejavnosti je neposredno odvisna od vpletenosti ustrezno izobraženih ljudi na več ravneh - pri razvoju projekta, raziskavah, upravljanju, razvoju turizma, trženju in različnih storitvah. Horizontalno načelo je tesno povezano z nadgradnjo usposobljenosti in s poudarjanjem vseživljenjskega učenja.

Da bi dosegli strateške cilje OP-ja, je potrebno v razvoj človeških virov, kot so jezik, upravljanje, trženje, računalniška pismenost, tečaji za projekte in tečaji za specifično znanje in spretnosti, vložiti veliko truda. Vključitev teh dejavnosti bo privedla do povečane kakovosti dela, izboljšane usposobljenosti zaposlenih, povečane učinkovitosti pri delu in do novih ponudb za delo za delodajalce.

Na razvoj človeških virov torej ne gledamo kot na strateško področje dejavnosti kot tako, ampak kot na strateško orodje, ki krepi in podpira druga področja dejavnosti, opisana v prednostnih nalogah programa. Dejavnosti, ki zadevajo potencial človeških virov projekta, morajo biti prirejene specifičnim zahtevam posameznega projekta. Neposredni cilji dejavnosti človeških virov bodo definirani in izvedeni znotraj posameznih projektov. Nadgradnja človeških virov na ravni projekta bo tako imela ugoden vpliv tudi na trg delovne sile. Vplivala bo zlasti na zmanjšanje brezposelnosti v območju, ki je vključeno v sodelovanje.

Informacijska družba

Informacijska družba je še zmeraj glavno gonilo rasti in zaposlovanja ter tako ostaja osrednje vodilo Lizbonske strategije. Informacijsko družbo je treba razumeti kot horizontalno orodje za doseg ciljev prednostnih nalog. Program podpira uporabo informacijske družbe z namenom upravljanja in varovanja okolja, ohranitve in ponovne oživitve narave in kulture ter vzpostavitve in uporabe usklajevalnih mehanizmov. Dejavnosti, kot so tečaji na specifičnih področjih znanja (v skladu s področji dejavnosti OP-ja), vzpostavitev infrastrukture in opreme, razvoj informacijskih storitev in aplikacij, povečana uporaba teh storitev bodo

privedli do izboljšane delovanja informacijske infrastrukture, opreme in storitev. Znanje končnih uporabnikov se bo izboljšalo.

Pozornost se bo osredotočila na podporo dostopu do storitev informacijske družbe skupnostim in podjetjem na območju sodelovanja. Področja dejavnosti bodo spodbujala predstavitev dobrih praks, predvsem tistih, ki prispevajo k e-vključevanju in vseživljenjskemu učenju, digitalizaciji kot del promocijskih dejavnosti, sistemu za spremljanje, podatkovnim bazam in poenostavitvi izmenjave podatkov.

7 UPRAVIČENCI

Upravičenci prednostnih nalog »Povečanje privlačnosti območja sodelovanja« in »Trajnostni razvoj« so **neprofitne** pravne osebe javnega ali zasebnega prava, ki delujejo v **javnem ali splošno koristnem interesu** in pripadajo eni od naslednjih skupin:

- regionalni in lokalni javni organi;
- osebe javnega prava (skladi, ustanove, agencije), katerih ustanovitelj je država ali občina, kot so: raziskovalne in razvojne ustanove, ustanove za izobraževanje in usposabljanje, ustanove zdravstvenega varstva, ustanove za varstvo naravne in kulturne dediščine, lokalne in regionalne razvojne agencije, itd.;
- nevladne organizacije, kot so združenja in fundacije;
- gospodarske, kmetijske, obrtne in industrijske zbornice, grozdi, ki so registrirani kot neprofitne pravne osebe;
- pravne osebe zasebnega prava (družbe) z neprofitnim statusom in namenom delovanja, kot so lokalne in regionalne razvojne agencije, registrirane kot podjetja, lokalne turistične organizacije, organizacije za usposabljanje, itd.;
- javni zavodi za gospodarski razvoj, javna podjetja ter tudi druge pravne osebe, kjer imata država ali občina prevladujoč vpliv na upravljanje.

Upravičenci prednostne naloge »Tehnična pomoč« so skupni upravljalni organi.

8 KAZALNIKI

Kazalniki, ki so predstavljeni v tem poglavju, so bili izbrani za merjenje in spremljanje napredka in uspeha pri izvajanju specifičnih ciljev prednostnih nalog.

Predlagani seznam kazalnikov pokriva kazalnike učinkov in rezultatov na ravni programa in prednostnih nalog.

Tabela 16: Kazalniki

Raven	Naziv	Koda	Kazalnik	Izhodiščno stanje	Cilj
		Kazalniki, ki odražajo stopnjo sodelovanja			
	Operativni program Slovenija-Madžarska	42	Število projektov, ki upoštevajo dva izmed naslednjih meril: skupen razvoj, skupno izvajanje, skupno osebje, skupno financiranje	0	30
		43	Število projektov, ki upoštevajo tri izmed naslednjih meril: skupen razvoj, skupno izvajanje, skupno osebje, skupno financiranje	0	30
		44	Število projektov, ki upoštevajo štiri izmed naslednjih meril: skupen razvoj, skupno izvajanje, skupno osebje, skupno financiranje	0	90
		Kazalniki rezultatov, ki odražajo čezmejno sodelovanje			
		46	Število projektov, ki razvijajo skupno uporabo infrastrukture	0	3
		47	Število projektov, ki razvijajo sodelovanje na področju javnih služb	0	20
		48	Število projektov, ki se nanašajo na prometne povezave (ceste, kolesarske steze, železnica, vodne poti, itd.) – projekti, ki se nanašajo na področje dejavnosti 6.1.3	0	4
			Število projektov, ki zmanjšujejo izoliranost s pomočjo izboljšane dostopa do prevoznih sredstev skupaj z IKT mrežami in storitvami – projekti, ki se nanašajo na področje dejavnosti 6.1.3	0	8
		49	Število projektov, ki spodbujajo in izboljšujejo skupno varstvo in upravljanje okolja	0	25
		50	Število ljudi, ki se udeležuje skupnega izobraževanja ali usposabljanja	0	200
			Od tega ženske		Najmanj 50%
Prva prednostna naloga	Povečanje privlačnosti območja sodelovanja		Število turističnih projektov	0	35
			Število projektov kulturnega sodelovanja	0	25
			Število projektov v zvezi s prometnimi povezavami	0	10
			Število projektov, ki se nanašajo na prometne povezave (ceste, kolesarske steze, železnica, vodne poti, itd.) – projekti, ki se nanašajo na področje dejavnosti 6.1.3	0	2

			Število projektov, ki zmanjšujejo izoliranost s pomočjo izboljšane dostopa do prevoznih sredstev skupaj z IKT mrežami in storitvami – projekti, ki se nanašajo na področje dejavnosti 6.1.3	0	5
Druga prednostna naloga	Trajnostni razvoj		Število regionalnih pobud ali čezmejnih partnerstev	0	15
			Število omrežij na področju zdravja	0	10
			Število skupnih projektov za varstvo in upravljanje okolja	0	35
			Število energetskih projektov	0	5
			Število projektov, ki se nanašajo na prometne povezave (ceste, kolesarske steze, železnica, vodne poti, itd.) – projekti, ki se nanašajo na področje dejavnosti 6.1.3	0	2
			Število projektov, ki zmanjšujejo izoliranost s pomočjo izboljšane dostopa do prevoznih sredstev skupaj z IKT mrežami in storitvami – projekti, ki se nanašajo na področje dejavnosti 6.1.3	0	3
TP	Tehnična pomoč	Rezultat	Število odobrenih projektov, ki se jih spremlja	0	150
		Neposredni učinek	Število promocijskih dogodkov	0	15

Vpliv programa bo viden skozi povečano kakovost čezmejnih projektov na programskem območju, kar lahko merimo s številom inovativnih in novih čezmejnih pobud na lokalni in regionalni ravni. Vpliv bo prav tako viden skozi gospodarsko in socialno povezovanje na obmejnem območju, kar lahko merimo dolgoročno preko stopnje zaposlenosti in gospodarske rasti v programskem območju. To bo prav tako vidno tudi skozi povečanje števila projektov, programov in različnih pobud, ki podpirajo in so razvite na načelu trajnostnega razvoja in z izboljšanjem kvalitete življenja v programskem območju.

9 FINANČNI NAČRT

Tabela 17: Finančni načrt programa, ki prikazuje letne alokacije sredstev ESRR

Leto glede na dodelitev sredstev programu, v eurih:

	Financiranje iz strukturnih skladov ESRR
	Skupno
2007	4.413.285,00
2008	3.972.515,00
2009	3.970.675,00
2010	4.074.677,00
2011	4.181.247,00
2012	4.281.925,00
2013	4.384.959,00
Skupaj	29.279.283,00

Tabela 188: Finančni načrt operativnega programa, ki prikazuje znesek dodeljenih sredstev ESRR programu, nacionalne javne in zasebne vire ter stopnjo sofinanciranja glede na prednostne naloge za celotno programsko obdobje

Prednostne naloge glede na vir financiranja (v eurih)

Sredstva in osnova za izračun prispevka Skupnosti (skupnega ali javnega)						Za informacijo		Komentar
	Prispevek Skupnosti (a)	Nacionalni javni viri (b)	Nacionalni zasebni viri (c)	Skupno financiranje (d) = (a) + (b) + (c)	Stopnja sofinanciranja (e) = (a)/(d)	Prispevek EIB	Ostali viri	
1. prednostna naloga: Povečanje privlačnosti območja sodelovanja	14.150.000,00	2.497.059,00		16.647.059,00	0,85			
2. prednostna naloga: Trajnostni razvoj	13.372.283,00	2.359.815,00		15.732.098,00	0,85			
3. prednostna naloga: Tehnična pomoč	1.757.000,00	1.757.000,00		3.514.000,00	0,50			
Skupaj	29.279.283,00	6.613.847,00	0,00	35.893.157,00	0,82			

10 ORGANIZACIJSKE STRUKTURE IN POSTOPKI ZA IZVEDBO OPERATIVNEGA PROGRAMA

V skladu s 70. členom Uredbe Sveta št. 1083/2006 so države članice odgovorne za vzpostavitev sistemov upravljanja in nadzora in njihovo učinkovito delovanje, skladno z določili člena 13-7 Uredbe Sveta št. 1080/2006 za programe Teritorialnega sodelovanja. Leta določajo pravila, ki urejajo njihov odnos z organi oblasti, ki se nahajajo na njihovem ozemlju, in ki sodelujejo v izvedbi programa.

Organizacija, ki upravlja program, mora ustrezati zahtevam EU za obdobje 2007-2013 in imeti pretekle izkušnje pri čezmejnem sodelovanju na tem območju.

Za obdobje 2007-2013 so se sodelujoči partnerski organi v Sloveniji in Madžarski dogovorili o strukturah za izvajanje, kot je opisano v tem poglavju.

V programu za čezmejno sodelovanje Slovenija-Madžarska 2007-2013 predstavljajo države članice naslednji organi oblasti:

SLOVENIJA:
Služba Vlade Republike Slovenije
za lokalno samoupravo in
regionalno politiko
Kotnikova 28
SI-1000 Ljubljana

MADŽARSKA:
Nacionalna razvojna
agencija

Pozsonyi 56
HU-1133 Budimpešta

Države članice morajo zagotoviti, da bodo zgoraj omenjeni organi oblasti imeli dostop do vseh informacij, ki jih potrebujejo za izpolnitev svojih obveznosti.

Partnerstvo

Cilji programa se uresničujejo v okviru tesnega sodelovanja med obema država članicama in Komisijo. Vsaka država članica organizira, kjer je to primerno in skladno z nacionalnimi pravili in praksami, partnerstvo z organi in telesi, kot so:

- pristojni regionalni, lokalni, mestni ali drugi javni organi,
- gospodarski in socialni partnerji,
- katerikoli drug ustrezen organ, ki predstavlja civilno družbo, okoljske partnerje, nevladne organizacije in telesa, odgovorna za spodbujanje enakosti med moškimi in ženskami.

Struktura in odnos programskih teles temelji na naslednjih splošnih načelih:

- Spoštovanje načela partnerstva;
- Sposobne in učinkovite strukture;
- Jasna opredelitev nalog in obveznosti;
- Ravnotežje med strukturami na državni in čezmejni ravni.

Med izvedbo programa bo posebna pozornost namenjena zagotavljanju, da se ne bi dejavnosti, ki bodo sofinancirane v okviru čezmejnega programa med Slovenijo in Madžarsko, sofinancirale tudi iz drugih programov EU.

Ustrezen sistem upravljanja naj bi na vseh ravneh izvedbe programa zagotovil, da se upoštevajo zakonsko predpisani minimalni standardi in preprečijo oz. zmanjšajo vplivi, ki niso trajnostno naravnani ter bi neugodno vplivali na okolje (vplivi na klimatske spremembe,

ohranjanje biotske raznovrstnosti in eko sistemov ter izraba naravnih virov) na tak način, da bodo izvedene dejavnosti v okviru OP na koncu klimatsko in okoljevarstveno nevtralne. Pozitivni in sinergijski učinki OP v smislu optimiranja njegovega prispevka k okoljskemu trajnostnemu razvoju naj bodo izkoriščeni v najboljši možni meri in okrepljeni, kjer je le-to mogoče.

10.1 Organizacijske strukture za izvedbo programa

10.1.1 Administrativne strukture

Organ upravljanja (OU)

Slovenski in madžarski programski partnerji so se dogovorili, da bo v smislu osme točke 12. člena Uredbe (ES) št. 1080/2006 in prvega odstavka prve točke 59. člena Uredbe sveta (ES) št. 1083/2006 organ upravljanja (OU): Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (Slovenija), ki jo predstavlja Oddelek za upravljanje čezmejnih programov v Mariboru.

Skladno s 60. členom Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 je organ upravljanja odgovoren za upravljanje in izvajanje operativnega programa v skladu z načelom dobrega finančnega poslovanja in zlasti za:

- *Zagotavljanje, da so operacije izbrane za financiranje v skladu z merili, ki veljajo za operativni program, in da za celotno obdobje izvajanja spoštujejo ustrezna pravila Skupnosti in nacionalna pravila;*
- *Preverjanje, da so bili sofinancirani proizvodi in storitve dobavljeni ter da so izdatki, ki so jih navedli upravičenci za operacije, dejansko nastali in so v skladu s pravili Skupnosti in nacionalnimi pravili; na kraju samem se lahko izvede preveritve posameznih operacij na osnovi vzorca v skladu s podrobnimi pravili, ki jih sprejme Komisija glede postopka iz člena 103 (3);*
- *Zagotavljanje sistema za zapis in shranjevanje računovodskih podatkov za vsako operacijo v operativnem programu v računalniški obliki ter zbiranje podatkov o izvajanju, ki so potrebni za finančno upravljanje, spremljanje, nadzor in vrednotenje;*
- *Zagotavljanje, da upravičenci in drugi organi, ki so udeleženi pri izvedbi operacij, vodijo ločeno računovodstvo ali ustrezno računovodsko kodo za vse transakcije v zvezi s projekti ne glede na nacionalna računovodska pravila;*
- *Zagotavljanje, da se vrednotenja operativnih programov iz člena 48(3) izvede v skladu s členom 47;*
- *Vzpostavitev postopkov za zagotovitev, da se vsi dokumenti glede izdatkov in kontrol, ki so potrebni za zagotovitev ustrezne revizijske sledi, hranijo v skladu z zahtevami člena 90;*
- *Zagotovitev, da organ za potrjevanje prejme vse potrebne podatke o postopkih in preverjanju izdatkov, za namene potrjevanja;*
- *Usmerjanje dela nadzornega odbora in zagotavljanje potrebnih dokumentov za spremljanje kakovosti izvajanja operativnega programa, ob upoštevanju njegovih posebnih ciljev;*
- *Priprava letnih in končnih poročil in, po potrditvi nadzornega odbora, predložitev poročil o izvajanju Komisiji;*
- *Izponjevanje zahtev glede informiranja in obveščanja iz člena 69;*
- *Zagotavljanje podatkov Komisiji, da se ji omogoči presoja velikih projektov.*

Poleg obveznosti, ki so omenjene v Uredbi Sveta, je OU odgovoren tudi za:

- Določanje nalog in obveznosti skupnega tehničnega sekretariata in informacijske točke;
- Sklepanje ESRR pogodb z vodilnimi partnerji s standardno okvirno pogodbo na podlagi pogodbe o partnerstvu in formalno izvajanje vseh relevantnih sprememb pri projektih;
- Pripravljanje vseh ustreznih standardiziranih obrazcev za prijavo projektov, za evalvacijo projektov in za odločanje o projektih, v skladu z odločitvami skupnega nadzornega odbora;
- Zbiranje končnih poročil vodilnih partnerjev in predložitve izkazov o izdatkih organu za potrjevanje, v skladu z vsemi uredbami EU.

Skupni tehnični sekretariat in njegova informacijska točka (IT)

Organ upravljanja ustanovi skupni tehnični sekretariat (STS). V skladu s 14. členom Uredbe (ES) št. 1080/2006 STS pomaga tako organu upravljanja kot skupnemu nadzornemu odboru pri izvajanju njihovih nalog. STS ima sedež znotraj OU: Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (Slovenija), ki jo predstavlja Oddelek za upravljanje čezmejnih programov v Mariboru.

STS bo osrednja kontaktna točka za javni interes v programu, za potencialne upravičence in izbrane operacije. STS bo imel za nalogo tekoče izvajanje programa.

Info točka je del STS in se bo nahajala v ustanovi VATI v Zalegerszegu. Glavna zadolžitev info točke bo pomoč prijaviteljem projektov/upravičencem v fazah zasnove, prijave in izvajanja projekta v partnerski državi.

STS in IT sta odgovorna predvsem za naslednje **skupne naloge**:

- Priprava standardiziranih obrazcev za prijavo in presojo projektov itd.;
- Ustrezno ukrepanje za spodbujanje procesa zasnove projektov;
- Nudjenje tehnične podpore prijaviteljem projektov v fazi prijave projektov;
- Sprejemanje prijav projektov in njihova registracija v osrednji sistem za spremljanje (OSS);
- Formalno preverjanje projektnih prijav v smislu administrativne ustreznosti in upravičenosti;
- Priprava presoje kakovosti projektov v sodelovanju z OU;
- Organizacija nacionalne presoje projektov;
- Posredovanje informacij o projektu in povzetka informacij o posredovanih projektih, kot tudi informacij o proračunu programa SNO-ju;
- Priprava vseh uradnih bilateralnih sestankov;
- Priprava sporazumov, ki temeljijo na Sporazumu o sodelovanju;
- Zagotavljanje skladnosti med pogodbami ESRR in pogodbami za nacionalno/regionalno sofinanciranje;
- Zbiranje vmesnih in zaključnih poročil od vodilnih partnerjev, tako glede vsebine kot glede izdatkov;
- Nudjenje pomoči in podpore upravičencem v posamezni partnerski državi ter spremljanje napredka projektov;
- Pripravljanje sprememb v pogodbah ESRR med izvedbo projektov, za katere so zaprosili vodilni partnerji;
- Mnenje o rezultatih projektov v nacionalnem okviru posamezne države.

Organ za potrjevanje (OP)

Slovenski in madžarski programski partnerji se strinjajo, da se odgovornost organa za potrjevanje v smislu drugega odstavka prve točke 59. člena, Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 dodeli Javnemu skladu Republike Slovenije za regionalni razvoj.

V skladu z 61. členom Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 je organ za potrjevanje odgovoren za:

- *Pripravo potrjenih izkazov o izdatkih in zahtevkov za izplačila ter njihovo posredovanje Komisiji;*
- *Potrjevanje, da: je izkaz o izdatkih točen, izhaja iz zanesljivega računovodskega sistema in temelji na preverljivih spremnih dokumentih, da so prijavljeni izdatki v skladu z veljavnimi pravili Skupnosti in nacionalnimi pravili ter da so nastali zaradi projektov, ki so bili izbrani za financiranje v skladu z merili, ki veljajo za program, in v skladu s pravili Skupnosti in nacionalnimi pravili;*
- *Zagotavljanje za namen izdajanja potrdil, da je od organa upravljanja prejel dovolj informacij o izvajanju postopkov in preverjanju izdatkov, ki jih vsebujejo izkazi o izdatkih;*
- *Upoštevanje, za namene izdajanja potrdil, rezultatov vseh revizij, ki jih je izvedel revizijski organ oziroma so bile izvedene v njegovi pristojnosti;*
- *Vzdrževanje računovodskih evidenc izdatkov, predloženih Komisiji, v računalniški obliki;*
- *Vzdrževanje evidence o povračljivih zneskih ter o zneskih, ki so bili vrnjeni po preklicu celotnega prispevka za določeno operacijo ali dela tega prispevka. Izterjane zneske se povrne v splošni proračun Evropske unije, in sicer pred zaprtjem operativnega programa tako, da se jih odšteje od naslednjega izkaza o izdatkih.*

Poleg odgovornosti, ki so omenjene v Uredbi Sveta, je organ za potrjevanje odgovoren za:

- Zbiranje poročil o izdatkih, ki jih predloži OU;
- Preverjanje zahtev in sprostitev sredstev;
- Prejemanje sredstev ESRR od EK in transfer sofinanciranja vodilnemu partnerju.

Revizijski organ (RO)

Funkcijo revizijskega organa, ki je odgovoren za preverjanje učinkovitosti sistema upravljanja in nadzora v smislu tretjega odstavka prve točke 59. člena in 62. člena Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 bo opravljalo Ministrstvo za finance (Slovenija), ki ga predstavlja Urad za nadzor proračuna.

V skladu z drugo točko 14. člena 14(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1080/2006 bo revizijskemu organu pomagala skupina revizorjev, ki bo sestavljena iz predstavnikov obeh držav članic:

Revizijskemu organu bo pomagal predstavnik na Madžarskem, in sicer Služba Vlade za revizijo (KEHI).

Revizijski organ je odgovoren predvsem za:

- *Zagotavljanje, da se revizije izvajajo tako, da se preveri učinkovitost sistema upravljanja in nadzora operativnega programa;*
- *Zagotavljanje, da se revizije operacij izvajajo na podlagi ustreznega vzorca, da se preverijo prijavljeni izdatki;*
- *Posredovanje revizijske strategije Komisiji, v devetih mesecih od potrditve operativnega programa, ki zajema vse organe iz točke (a) in (b), ki bodo izvedli revizijo, uporabljeno metodo, metode vzorčenja za revizijo operacij ter okvirni načrt revizij, ki zagotavlja, da so glavna telesa revidirana in da so revizije enakomerno porazdeljene čez celotno programsko obdobje;*
- *Do 31. decembra vsako nadaljnje leto od leta 2008 do leta 2015 posredovanje letnega poročila o nadzoru Komisiji: poročilo vsebuje ugotovitve revizij, izvedenih v skladu z revizijsko*

strategijo, v okviru operativnega programa v obdobju preteklih 12 mesecev, ki se zaključi 30. junija zadevnega leta, in poročanje o ugotovljenih pomanjkljivostih v sistemu upravljanja in nadzora programa.

- Do 31. decembra vsako nadaljnje leto od leta 2008 do leta 2015 izdajo mnenja na podlagi nadzora in revizij, izvedenih v njegovi pristojnosti, o tem, ali sistem upravljanja in nadzora deluje učinkovito, da se poda zadostno zagotovilo o pravilnosti izkazov o izdatkih, ki so bili predloženi Komisiji, in posledično, zadostno zagotovilo o zakonitosti in pravilnosti poslovnih dogodkov;
- Do 31. decembra vsako nadaljnje leto od leta 2008 do leta 2015 posredovanje izjave, kadar primerno v skladu s členom 88, glede delne zaključitve, v kateri je ocenjena legalnost in pravilnost izdatkov v zvezi s tem;
- Posredovanje izjave o zaključitvi, ki ocenjuje veljavnost zahteve za izplačilo končnega plačila, ter zakonitost in pravilnost poslovnih dogodkov, ki so povezani s tem in so zajeti v končnem izkazu o izdatkih, ki dopolnjuje končno poročilo o nadzoru; izjavo se posreduje Komisiji najpozneje do 31. marca 2017.

Revizijski organ zagotavlja, da je revizija opravljena po mednarodnih revizijskih standardih. Revizijski organ je funkcionalno neodvisen od organa upravljanja.

Osrednji sistem za spremljanje (OSS)

V imenu organa upravljanja je bil z namenom zbiranja podatkov ustanovljen osrednji sistem za spremljanje v skladu z 12. členom Uredbe (ES) št. 1080/2006. Partnerji programa so se sporazumeli o tehničnem okvirju, kot tudi o strukturi in vsebini poročanj osrednjemu sistemu za spremljanje na podlagi danih standardov EU.

Podatki o spremljanju morajo biti redno na voljo OU, STS in EK ter tudi organom finančne kontrole.

Skupni nadzorni odbor (SNO)

SNO podaja bilateralna izhodišča za upravljanje in spremljanje izvajanja programa. Je edini organ odločanja o dodeljevanju sredstev ESRR. Način dela SNO bo definiran v poslovniku.

Sestava skupnega nadzornega odbora je določena v skladu z določbami 11. in 63. člena Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006, v sodelovanju s socialnimi partnerji in regionalnimi organi, ki so odgovorni za trg dela, enakost med moškimi in ženskami in okoljska vprašanja. Nadzorni odbor sprejme svoj poslovnik v soglasju z organom upravljanja z namenom, da bo izvajal svoje poslanstvo v skladu z omenjeno uredbo.

Odločitve bodo sprejete soglasno; vsaka država ima en glas. Srečanja bodo potekala izmenično v obeh državah članicah.

Skupni nadzorni odbor preverja učinkovitost in kakovost izvajanja operativnega programa v skladu z naslednjimi določbami:

- V šestih mesecih od odobritve operativnega programa preuči in odobri merila za izbiro projektov, ki se bodo financirali, ter odobri vsako revizijo teh meril v skladu s potrebami načrtovanja programa;
- Periodično revidira napredek, doseganje posameznih ciljev operativnega programa na podlagi dokumentov, ki jih predloži organ upravljanja;
- Pregleda rezultate izvajanja, zlasti doseganje ciljev, določenih za vsako prednostno nalogo, in vrednotenja iz člena 48(3);
- Preuči in potrdi letna in končna poročila o izvajanju skladno iz člena 67;
- Obvesti se ga o letnem poročilu o nadzoru, ali delu poročila glede zadevnega

operativnega programa ter o vseh zadevnih pripombah, ki jih lahko poda Komisija po preučitvi tega poročila ali v zvezi s tem delom poročila;

- *Lahko predlaga organu upravljanja kakršno koli spremembo ali prilagoditev operativnega programa za doseg ciljev skladov iz člena 3, ali izboljšanje upravljanja skladov, vključno s finančnim upravljanjem;*
- *Obravnava in odobri vsak predlog za spremembo vsebine odločitve Komisije o prispevku iz skladov.*

Skupni nadzorni organ je odgovoren za naslednje naloge:

- Prejemanje povzetkov informacij o predlaganih projektih in informacij o proračunu programov od OU, ki jih pripravi STS;
- Odloča o prispevku ESRR za vsak projekt in o večjih spremembah projektov;
- Odloča o skupnih ukrepih za obveščanje javnosti na ravni programa;
- Povabi lahko zunanje strokovnjake, da sodelujejo pri izboljšanju izvajanja programa;
- SNO je edini organ odločanja za dodeljevanje sredstev ESRR (te odločitve se ne more prenesti).

SNO sestavljajo:

- Člani z volilno pravico in
- Opazovalci

10.2 Postopkovne uredbe, ki urejajo izvedbo programa (organizacija postopka)

10.2.1 Glavni upravičenec (Načelo vodilnega partnerja)

V skladu z 20. členom Uredbe (ES) št. 1080/2006 so obveznosti glavnega upravičenca in ostalih upravičencev navedene v nadaljevanju.

Za vsako operacijo/projekt upravičenci med seboj določijo vodilnega partnerja. Vodilni partner prevzame naslednje odgovornosti:

- *Določi ureditev svojih odnosov z upravičenci, ki sodelujejo pri projektu, s sporazumom, ki med drugim vsebuje določbe, ki zagotavljajo dobro poslovanje s sredstvi, dodeljenimi projektu, vključno z določitvijo načina vračanja neupravičeno plačanih zneskov;*
- *Odgovoren je za zagotavljanje izvajanja celotnega projekta;*
- *Zagotavlja, da so bili izdatki, ki so jih prijavi partnerji, ki sodelujejo pri projektu, izplačani za izvajanje projekta in se ujemajo z dejavnostmi, o katerih so se ti upravičenci dogovorili;*
- *Preveri, da so izdatke, ki so jih prijavi partnerji, ki sodelujejo pri projektu, potrdili kontrolorji;*
- *Odgovoren je za prenos prispevka ESRR upravičencem, ki sodelujejo pri projektu.*

Poleg odgovornosti, ki so omenjene v Uredbi Sveta, je vodilni partner odgovoren za to, da:

- Zbira informacije od projektnih partnerjev, navzkrižno preverja potrjene dejavnosti in napredek projekta ter predloži poročila STS;
- Podpiše pogodbo ESRR;
- Uskladi spremembe projektov z OU in z drugimi projektnimi partnerji.

Vsak partner, ki sodeluje pri projektu, mora:

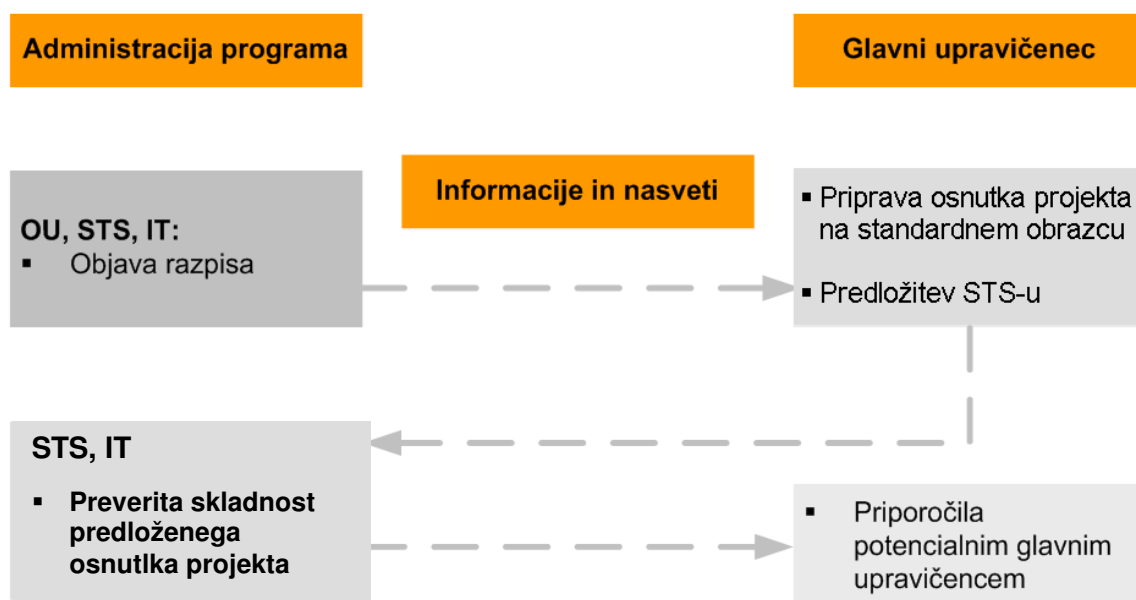
- *Prevzeti odgovornost za kakršno koli nepravilnost glede prijavljenih izdatkov;*
- *Obvestiti državo članico, v kateri se nahaja, o svojem sodelovanju pri projektu v primeru, da ta država članica ne sodeluje pri zadevnem operativnem programu.*

- Poslati poročilo o izdatkih in vsebinsko poročilo kontrolni enoti;
- Predložiti potrdilo o izdatkih in informacije vodilnemu partnerju.

10.2.2 Življenjski krog projekta

V nadaljevanju so opredeljene ključne informacije o odgovornostih programskih teles in upravičencev ter postopki, ki zadevajo življenjski krog projekta.

Diagram 1: Življenjski krog projekta 1.

Zasnova/priprava projektov

OU, STS in IT bodo potencialne prijavitelje projektov ustrezno obveščali o ciljih programa, o zahtevah za pridobitev sredstev ESRR in o posameznih postopkih, ki jih je potrebno upoštevati.

STS bo skupaj z IT nudil pomoč potencialnim prijaviteljem projektov pri iskanju čezmejnih projektnih partnerjev in pojasnjeval zahteve za prvo preverjanje, ki temelji na standardiziranih obrazcih za osnutke projektov (javni interes, načelo vodilnega partnerja; čezmejni učinek, finančna sredstva na programski ravni, vključno z nacionalnim/regionalnim sofinanciranjem, upravičeni stroški; sistem za finančni nadzor; upravljanje projektov; postopek presoje, odločitev o izboru, poročanja in plačila; itd.). STS bo skupaj z IT preveril skladnost predloženih osnutkov projektov.

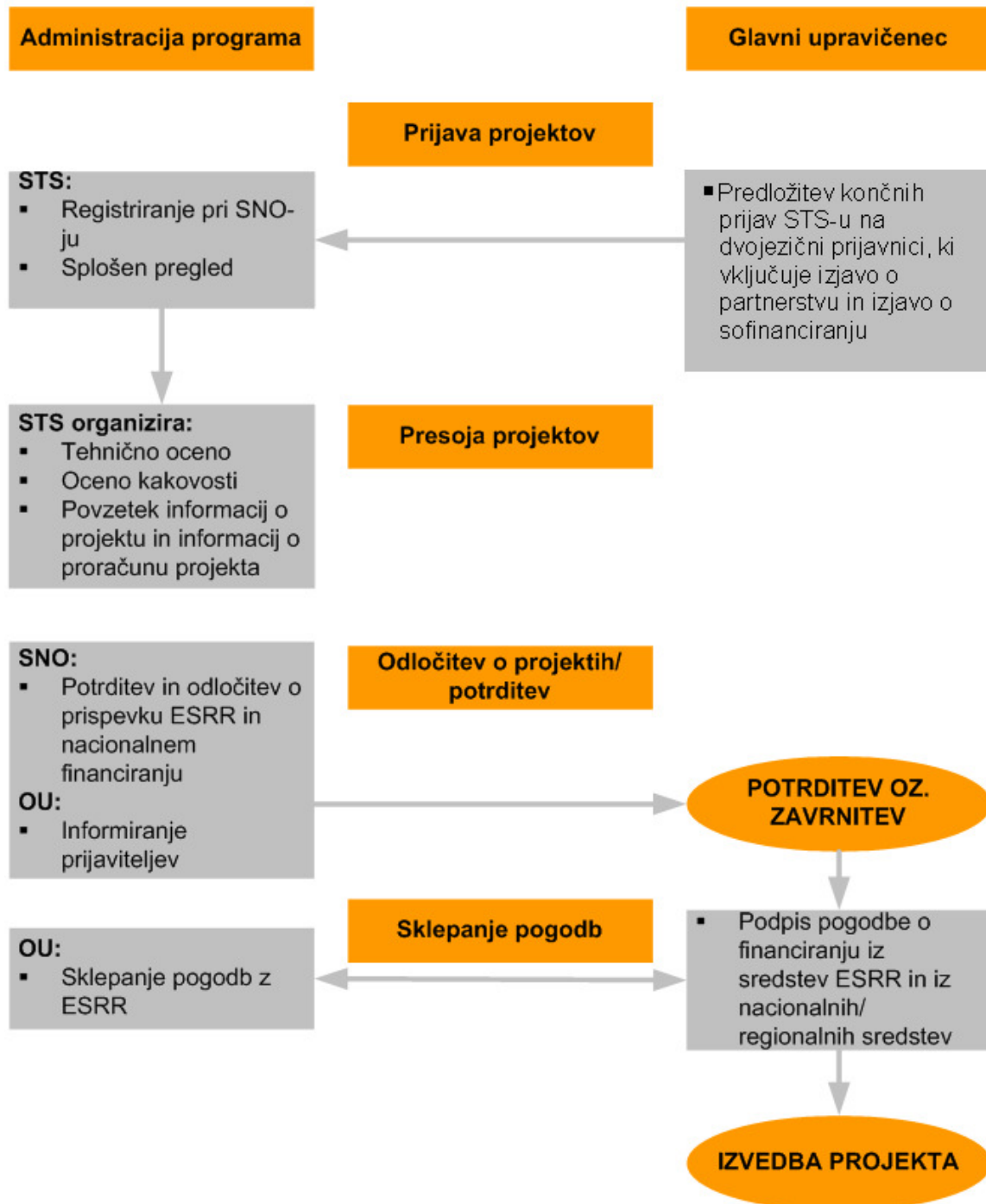
Priporočila za osnutke projektov

Prijaviteljem projektov se svetuje, ni pa formalno zavezujoče, da predložijo osnutke svojih projektov pred formalno prijavo.

Projektne osnutke se pošlje STS. STS bo skupaj s skupino strokovnjakov sestavil priporočila za prijavitelje osnutkov projektov.

Neposredni učinek tega koraka bodo priporočila STS za razvoj projekta. V primeru, da bodo potrebne še dodatne zahteve, bosta pogoje pripravila skupaj STS in IT ter jih sporočila prijaviteljem osnutkov projektov.

Diagram 2: Življenjski krog projekta 2.

Prijavnica projekta

Prijava projekta je potrebno predložiti STS-u na dvojezični prijavnici .

Vse popolne prijave, ki izpolnjujejo potrebne formalne zahteve za financiranje iz ESRR (administrativna ustreznost, upravičenost, itd.), STS registrira v OSS.

STS pripravi končen seznam priporočenih projektov (vključno z regionalno/nacionalno presojo ter splošnim preverjanjem, ki ga izvede STS) in ga predloži SNO-ju.

V primeru manjkajočih podatkov za končno priporočilo projekta, lahko STS zaprosi za dodatno gradivo/informacije, če potrebno.

Presoja projektov

Neposredni učinek drugega koraka bodo priporočila za financiranje, ki bodo dana SNO, na podlagi naslednjih kriterijev:

- Zagotovljeno financiranje, finančna in organizacijska sposobnost projektnih partnerjev;
- Primernost stroškov projekta glede na načrtovane neposredne učinke;
- Čezmejni učinek za celoten projekt;
- Skladnost s programskimi cilji;
- Skladnost z relevantnimi določbami zakonodaje EU.

V primeru, da je predlaganih preveč prijav glede na proračun, ki je na voljo na nacionalni ravni, se lahko zaprosi STS, da naredi prednostno razvrstitev teh prijav.

Rezultate presoje bo STS/OU predložil v obliki seznama priporočenih projektov SNO, ki bo podal formalno odločitev v obliki poročila.

Odločitev o projektih, ki bodo sofinancirani

SNO bo določil skupna merila za upravičenost in merila za izbor projektov.

SNO se formalno odloči o odobritvi projektov. Odločitev lahko sprejmejo le člani z volilno pravico. SNO se sestane vsaj enkrat letno.

V primeru, da je kateri koli javni organ projektni partner, ti organi ne smejo formalno odločati o svojem projektu.

Po sprejetju formalne odločitve organ upravljanja z uradnim dopisom obvesti prijavitelja o tem, ali je bila prijava projekta odobrena/zavržena. Poleg tega so v dopisu podane dodatne informacije o naslednjih korakih za sklenitev pogodb in za izvajanje projekta.

Sklepanje pogodb

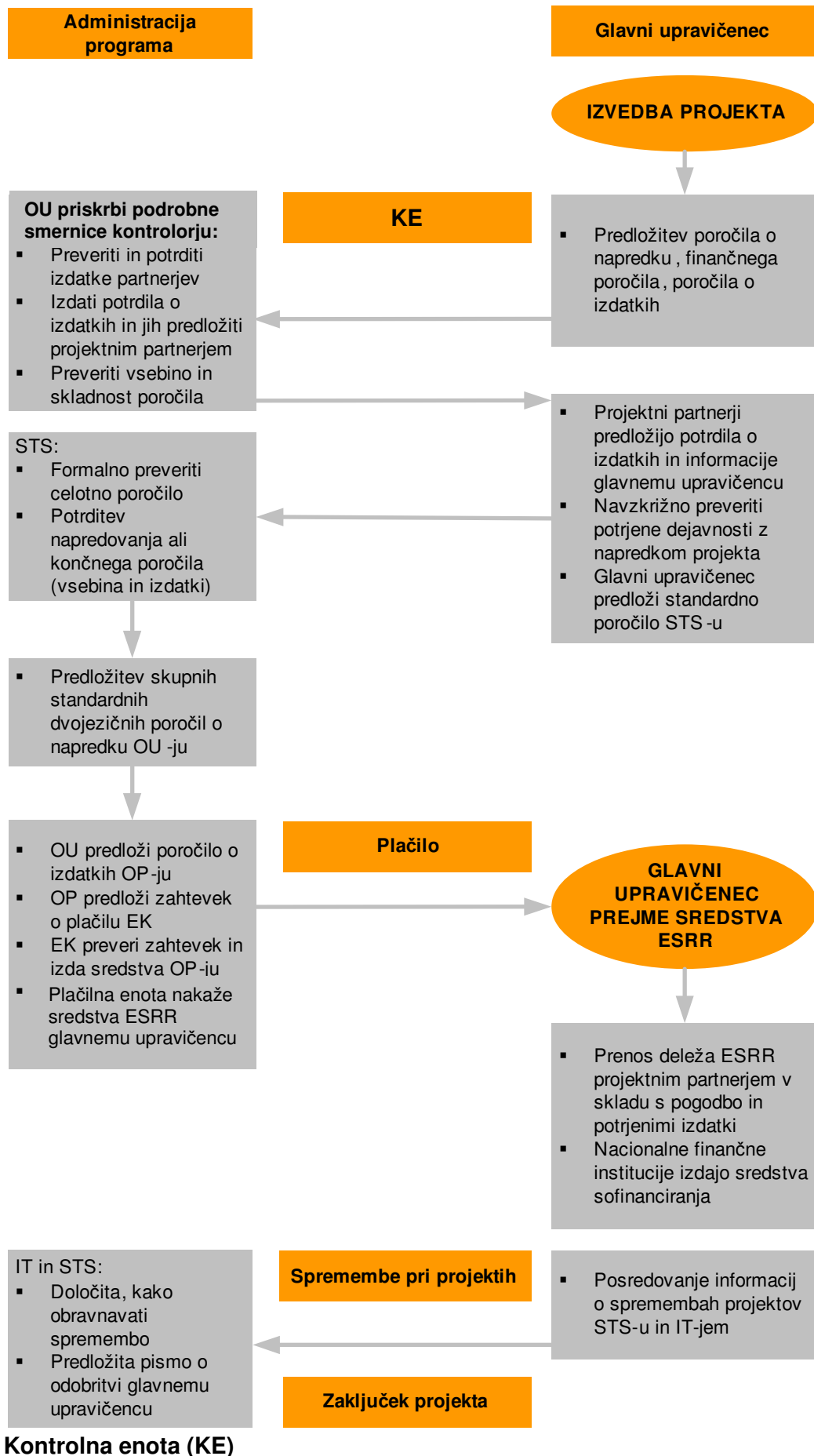
Pogodbo o sofinanciranju ESRR izda OU na podlagi dvojezične standardizirane okvirne pogodbe ESRR. Pogodba mora vključevati tudi pogodbo o partnerstvu in vse relevantne dele sporazuma med OU in programskimi partnerji.

Organi, ki sofinancirajo nacionalna/regionalna sredstva, sklenejo s projektnimi partnerji nacionalne/regionalne pogodbe o sofinanciranju, ki temeljijo na pogodbah ESRR.

Najkasneje pred podpisom pogodbe o sofinanciranju iz ESRR, mora OU preveriti navedbo kontrolorjev za vsakega projektnega partnerja tako, da v skladu s 16. členom[S1] Uredbe 1080/2006 prosi organe, ki so navedeni v OP za potrditev.

V primeru financiranja, ki sodi pod pravila EU o konkurenčnosti, je treba upoštevati smernice, ki jih objavi Evropska komisija.

Diagram 3: Sklepanje pogodb in finančni tok

V skladu s 16. členom Uredbe Sveta 1080/2006 mora vsaka država članica, ki sodeluje pri programu, vzpostaviti sistem nadzora, ki bo omogočal preverjanje nabave sofinanciranih izdelkov in storitev. Vsaka država članica imenuje kontrolorje, ki so odgovorni za potrjevanje zakonitosti in pravilnosti izdatkov, ki jih je prijavil vsak upravičenec, ki sodeluje v operaciji.

Za kontrolo so odgovorni:

Slovenija:

Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko
Oddelek za finančno kontrolo – Cilj 3
Kotnikova 28, 1000 Ljubljana

Madžarska:

VATI Szombathely, Hefele Menyhért 2, Szombathely, Madžarska
VATI Zalaegerszeg, Petőfi 24, Zalaegerszeg, Madžarska

V ustanovi VATI v Zalaegerszegu ne bo locirana samo info točka, ampak se bo tam izvajal tudi finančna kontrola v skladu s 13. členom ESRR uredbe. Posebna pozornost bo namenjena temu, da se zagotovi jasna ločenost odgovornosti med IT in kontrolorjem.

Projektne partnerji morajo v skladu s pogodbo za ESRR sredstva predložiti poročilo o izdatkih in vsebinsko poročilo v nacionalnem jeziku kontrolni enoti, kopijo pa v informacijo vodilnemu partnerju. Pripravljene bodo podrobne smernice za izdajanje računov in smernice/navodila za skupno razumevanje upravičenosti stroškov. Pripravil jih bo STS na podlagi nacionalnih določb in določb EK. Poleg tega so lahko predvideni tudi strožji predpisi na regionalni/nacionalni ravni.

Kontrolna enota preveri in potrdi izdatke partnerjev.

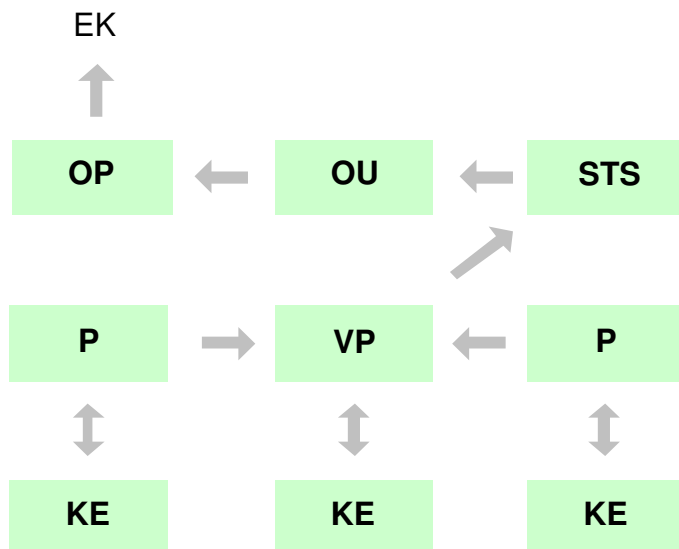
Vsak projektne partner mora predložiti poročilo, ki ga potrdi KE (imenovana v pogodbi), svojemu vodilnemu partnerju. Vodilni partner vključi poročila svojih partnerjev v svoje poročilo in sestavi skupno dvojezično poročilo, ki ga predloži STS v končni pregled. To poročilo prav tako vsebuje informacije o napredku pri izvajanju projekta in mora biti skladno z izdatki. Skupno dvojezično vmesno/zaključno poročilo tako vključuje informacije o dejanskem sodelovanju, dejavnostih, rezultatih, vplivih in morebitnih spremembah programskega načrta.

STS mora navzkrižno preveriti poročilo v smislu potrjenih dejavnosti in napredovanja projekta.

Obdobja poročanja so odvisna od trajanja projektov; na splošno je potrebno vmesno poročilo o napredku pripraviti vsakih šest mesecev.

Diagram 4: Potek poročila o napredku

Nepravilnosti

V skladu z 28. členom Uredbe Sveta (ES) št. 1828/2006 morajo države članice v dveh mesecih po koncu vsakega četrletja obvestiti Komisijo o kakršnih koli nepravilnostih, ki so predmet prve upravne ali sodne ugotovitve, kot to določa 27. člen iste uredbe.

V skladu s četrto točko 28. člena o nepravilnostih v zvezi z operativnimi programi v okviru cilja evropsko teritorialno sodelovanje poroča država članica, v kateri upravičenec plača izdatek za izvajanje operacije. Država članica hkrati o nepravilnostih obvesti tudi organ upravljanja, organ za potrjevanje in glavni revizijski organ.

Države članice bodo vzpostavile formalni postopek za obravnavo nepravilnosti v skladu z določbami Uredbe Sveta (ES) št. 1828/2006. Ta postopek bo med drugim določil podrobna pravila in odgovornosti glede obveznega poročanja, skupnih nadzornih standardih, povrnitvi neupravičeno izplačanih sredstev, obveznostih in usklajevanju med odgovornimi organi oblasti na obeh straneh.

Plačila

Prva plačila so možna šele, ko so podpisane vse pogodbe. Po pregledu skupnega poročila OU izda poročilo o izdatkih in ga predloži organu za potrjevanje. Na podlagi zahtevka za plačilo organa za potrjevanje Evropska komisija preveri poročilo o izdatkih in posreduje sredstva organu za potrjevanje. Plačilna enota v imenu organa za potrjevanje prenese sredstva ESRR vodilnemu partnerju. Vodilni partner je odgovoren za prenos deleža ESRR projektnim partnerjem v skladu s pogodbo in potrjenimi izdatki.

Nacionalni/regionalni organi bodo sprostili sredstva za sofinanciranje projektnim partnerjem/vodilnemu partnerju.

Prenos sredstev ESRR mora biti povezan s prenosom regionalnih/nacionalnih sredstev za sofinanciranje; podrobni postopki morajo biti določeni v obeh pogodbah – o sofinanciranju iz ESRR in javnem sofinanciranju.

Spremembe pri projektih

SNO določi pravila za spremembe na projektih. OU lahko prenese odgovornost za odobritev sprememb na projektih.

11 OBVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI

Cilj ukrepov informiranja in obveščanja javnosti glede intervencij Strukturnih skladov je poudariti vlogo Skupnosti in poskrbeti za preglednost pomoči iz Strukturnih skladov (glej 69. člen Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006). Organ upravljanja je odgovoren za izvajanje ukrepov informiranja in obveščanja javnosti.

Ukrepi informiranja in obveščanja javnosti so predstavljeni v obliki komunikacijskega načrta. Izvajanje ukrepov je naloga pristojnih administrativnih organov, ki so odgovorni za izvajanje intervencij. Cilj ukrepov informiranja in obveščanja javnosti o čezmejnem programu Slovenija-Madžarska je:

- informirati potencialne in končne upravičence, pa tudi regionalne in lokalne oblasti ter druge javne organe, strokovna združenja in poslovne skupnosti podjetij, gospodarske in socialne partnerje, nevladne organizacije, zlasti organizacije, ki spodbujajo enakost med moškimi in ženskami, ter organe, ki se ukvarjajo z varstvom in izboljšanjem okolja, nosilce in pobudnike projektov o možnostih, ki jih ponujajo Evropska unija, Slovenija in Madžarska ter zagotavljati preglednost skupne pomoči;
- seznaniti širšo javnost z vlogo, ki jo ima Evropska unija skupaj s Slovenijo in Madžarsko pri odobrenih^[S2] projektih in njihovih rezultatih;
- zagotoviti preglednost potencialnim in končnim upravičencem s splošnimi informacijami o čezmejnem programu Slovenija-Madžarska, omogočiti pregled pristojnosti, postopkov za organiziranje in izbor projektov ter zagotavljati standardizirane informacije glede prijav projektov (organi odgovorni za sprejem prijav, kontaktne osebe na nacionalnih, regionalnih in lokalnih ravneh). Objavljena bodo tudi merila za izbor in mehanizmi za ocenjevanje razpisov in projektnih prijav. Vse informacije so na voljo na spletnih straneh programa.
- obveščati javnost o začetku izvajanja programa preko medijev, pri čemer bo poudarek tudi na ustrezni predstavitvi sodelovanja Evropske unije. Prav tako bo potekalo redno obveščanje o stopnjah izvajanja projekta skozi celotno programsko obdobje in predstavitev končnih rezultatov čezmejnega programa Slovenija-Madžarska 2007-2013.

Splošni strateški cilj ukrepov informiranja in obveščanja javnosti v okviru čezmejnega programa Slovenija-Madžarska 2007-2013 je ustvariti enotno javno podobo, ki bi morala s časom pridobiti status blagovne znamke oziroma celotne podobe programa. V ta namen se v tiskanem gradivu, publikacijah ter tiskanih in elektronskih medijih uporablja skupni logotip programa. Za strateško izvajanje omenjenih vsebin bo poskrbljeno z naslednjimi koraki:

- s spletno stranjo programa s stalnimi informacijami za širšo javnosti ter potencialne prijavitelje in končne upravičence; strukturiranimi omrežji, ki jih bo pripravil tehnični sekretariat v tesnem sodelovanju z informacijsko točko;
- z informativnim gradivom v obliki letakov, informacijskih zloženek in brošur;
- z občasnimi sporočili za javnost, tiskovnimi konferencami za obveščanje državnih, regionalnih in lokalnih medijev (npr. o začetku izvajanja programa, dobrih praksah, zaključenih projektih, srečanjih nadzornih odborov, letnih poročilih o izvajanju, širitvi);
- z regionalnimi in lokalnimi informativnimi dogodki ter s povezovanjem organizatorjev projektov, finančnih institucij in organov financiranja (uvodna prireditve na začetku programa na regionalni ravni in informativni dogodki na regionalni ravni);
- s prispevki k posebnim prireditvam, članki v strokovnih revijah.

Omenjeni ukrepi informiranja in obveščanja javnosti v programskem obdobju (2007 do 2013) so razdeljeni na tri faze, ki imajo različne zahteve:

- Obveščanje o začetku programa in najava čezmejnega programa Slovenija-Madžarska: Cilj te faze je v čim večji meri informirati (potencialne in končne upravičence ter širšo javnost) in na splošno seznaniti javnosti s programom, kontaktnimi partnerji, info točkami, postopki in strukturami za odločanje, itd. Komunikacijska sredstva: uvodna prireditve v obeh državah; letaki, tiskovne konference, sporočila za javnost o začetku programa (čim prej po odobritvi programa s strani EK).
- Stalno informiranje, poročanje in predstavitve: V tej fazi se redno seznanja javnost s trenutnim položajem izvajanja programa in z zaključkom uspešnih projektov. Nadaljnji cilj te faze je zagotoviti jasne (enotne) informacije o administrativnih postopkih in merilih za izbor ter mehanizmih za ocenjevanje projektov, in sicer na regionalni in lokalni ravni. Redno informiranje in organiziranje povezovalnih dogodkov s strani organizatorjev, finančnih ustanov in organov financiranja je v tej fazi bistveno za izvajanje skupnega programskega dokumenta. Komunikacijska sredstva: brošure, informativni dogodki, organiziranje dogodkov za izmenjavo izkušenj med projekti, sporočila za javnost o stanju izvajanja projektov/programa.
- Predstavitve rezultatov in pregled: Ob koncu programskega obdobja bodo potekale predstavitve o zaključenih projektih, predstavljeni bodo tudi izvedeni projekti sodelovanja. Komunikacijska sredstva: brošure, zaključni dogodki, itd.

12 PREDHODNO VREDNOTENJE (EX-ANTE)

12.1 Potek in vsebina predhodnega vrednotenja

Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLR) je junija 2006 sklenila s podjetjem PITIJA, svetovanje d.o.o. pogodbo za izvedbo predhodnega vrednotenja pri operativnih programih, ki so del programov čezmejnega sodelovanja z Madžarsko in s Hrvaško v programskem obdobju 2007-2013.

Sestava *predhodnega* vrednotenja je skladna s tisto, ki jo omenja osnutek Delovnega dokumenta Evropske komisije o predhodnem vrednotenju za obdobje 2007-2013, ki ga je oktobra 2005 izdal Generalni direktorat za regionalno politiko:

- Presoja socialno-ekonomske analize in ustreznost strategije za ugotovljene potrebe.
- Presoja utemeljitve in usklajenosti strategije.
- Presoja zunanje skladnosti strategije z regionalnimi in nacionalnimi ter strateškimi smernicami skupnosti.
- Ocena pričakovanih rezultatov in možnih vplivov (na podlagi interesa v prijavih projektov).
- Presoja predlaganih sistemov izvajanja.

Predhodno vrednotenje je bilo pripravljeno na podlagi analize dokumentov, razgovorov s programskimi oblastmi in programsko skupino ter na podlagi ugotovitev in zaključkov omejenih vmesnih vrednotenj učinkovitosti in uspešnosti izvajanja prejšnjega Sosedskega programa Slovenija-Madžarska-Hrvaška 2004-2006, ki ga je izvedla skupina evalvatorjev sredi junija 2006. Za oceno vplivov je bil uporabljen pristop »Nadzorovanje procesa vplivov«.

Predhodno vrednotenje je bilo izvedeno vzporedno s pripravo operativnega programa, kar pomeni, da so bile presoje narejene v iterativnem procesu, temeljile pa so na vmesnih rezultatih programskega postopka in tesnem sodelovanju s SVLR ter s programsko skupino. Ta proces se lahko deli na pet faz ali stopenj presoje:

1. Presoja prvih treh komponent je bila narejena na podlagi 3. osnutka Operativnega programa Slovenija-Madžarska 2007-2013, z dne 2. julija 2006. Delo je bilo dokumentirano v dokumentu, ki vsebuje podrobne komentarje, o katerih je razpravljala programska ekipa. Glavne ugotovitve so bile prav tako predstavljene in obravnavane s programsko skupino na srečanju 3. avgusta 2006.
2. Sredi septembra so evalvatorji posredovali SVLR in programski skupini dodatne komentarje na osnutek operativnega programa z dne 31. avgusta 2006 in izvedli začetno oceno možnih dosežkov načrtovanih rezultatov/vplivov. Evalvatorji so pripravili diagrame učinka na podlagi strategije operativnega programa. Diagrami so bili 3. oktobra 2006 predstavljeni in obravnavani s SVLR in programsko skupino.
3. Diagrami učinka so bili revidirani na podlagi povratnih informacij, ki so jih posredovali člani programske skupine. Na podlagi 6. osnutka (3. november 2006) je bila ocenjena presoja pričakovanih rezultatov in primernost sistema nadzora. O teh vprašanih je potekala razprava s SVLR 15. novembra 2006.
4. Na podlagi osnutka OP Slovenija-Madžarska 2007-2013 z dne 21. decembra 2006, ki je že vseboval okvirne podatke o dodelitvi finančnih sredstev in kategorizacijo izdatkov, količinsko opredelitev kazalnikov in je določal sistem izvajanja, so bili izvedeni končni koraki predhodnega vrednotenja, kot npr. ocena možnih učinkov, ocena primernosti strukture in hierarhije ciljev ter opredeljenih kazalnikov in njihove

predlagane količinske opredelitve ter ocena predlaganih sistemov izvajanja. O teh ugotovitvah je potekala razprava s SVLR na srečanju 19. januarja 2007.

5. Osnutek predhodnega vrednotenja je bil predložen SVLR 26. januarja 2007, o komentarjih pa se je razpravljalo 5. februarja 2007. Osnutek predhodnega vrednotenja je predstavila SVLR na srečanju programske skupine 12. februarja 2007.

12.2 Povzetek zaključkov in nadaljnja priporočila za vsak ključni element predhodnega vrednotenja

12.2.1 Presoja socialno-ekonomske analize in ustreznost strategije za identificirane potrebe

Prva socialno-ekonomska analiza v juliju 2006 je bila slaba, ni imela dovolj primernih statističnih podatkov in ni bila uravnovežena med dvema državama. Analiza SWOT je bila težko berljiva in ni bila dovolj skladna s socialno-ekonomsko analizo. Evalvatorji so se odločili, da bodo podali obširne komentarje in predlagali so zbiranje dodatnih podatkov, preden pridejo do zaključnih sklepov.

Socialno-ekonomska analiza v posodobljeni verziji operativnega programa z dne 21. decembra 2006 je kakovostnejša in na splošno vsebuje pomembne in najbolj sodobne podatke o ekonomskem in socialnem stanju v slovenskih in madžarskih upravičenih regijah. Pomembne ugotovitve ekonomske analize so primerno prikazane v analizi SWOT in v glavnih usmeritvah strategije.

Izbrani cilji in prednostne naloge programa so pomembni za identificirane potrebe, ki so skupne za celotno območje sodelovanja. Izbrane prednostne naloge temeljijo na regionalnih podatkih in soglasju regij, kar pomeni, da lahko regije vzamejo program za svojega. V regijah se zavedajo, da je turizem najpomembnejše gonilo gospodarstva, izkušnje pri prejšnjem Sosedskem programu Slovenija-Madžarska-Hrvaška 2004-2006 pa so pokazale, da je bila večina upravičenih prijav projektov predložena na področju turizma, sledi področje trajnostne rabe naravnih virov in varovanje okolja ter skupen razvoj človeških virov. Kljub temu je bilo še nekaj slabosti, ki jih je bilo potrebno odpraviti, kot n.pr. sezonsko povpraševanje in posledično tudi prihodek, šibko dolgoročno načrtovanje, pomanjkanje zadostnih virov za varovanje okolja.

Osnutek OP Slovenija-Madžarska 2007-2013 z dne 21. decembra 2006 predstavlja dober pregled glavnih neskladnosti, pomanjkljivosti in potencialov za razvoj. Predlog OP, ki zadeva potencialne za razvoj, predstavlja primerno uravnovežen kompromis med različnimi interesi vključenih regij na obeh straneh meje. Analitični in strateški deli OP Slovenija-Madžarska 2007-2013 so skladni.

12.2.2 Utemeljenost in usklajenost strategije

Prva verzija OP Slovenija-Madžarska 2007-2013 iz julija 2006 je bila slabe kakovosti in slabo oblikovana. Strategiji so primanjkovala strateške predpostavke. Prednostne naloge niso ustrezno odražale prednosti in pomanjkljivosti analize SWOT. Niti hierarhična ureditev niti sami cilji niso bili jasni. Evalvatorji so imeli obširne komentarje in predlagali izboljšave. Nova verzija OP z dne 21. december 2006 je bila bolje oblikovana in preglednejša, vsebovala je strategijo, ki je ustrezala identificiranim potrebam. Utemeljitev treh področij posredovanja so primerno odražale ugotovitve analize SWOT. Cilji so bili v skladu s strateškimi utemeljitvami

in načeli, izbrana področja posredovanja so primerno sledila ciljem, določeni tipi operacij pa so podpirali doseganje specifičnih ciljev.

Čezmejno sodelovanje se bo osredotočilo na krepitev privlačnosti obmejnih regij in bo prispevalo h gospodarski in družbeni integraciji, da bi nadoknadilo velike gospodarske razlike na obeh straneh meje. Posredno bo podpiralo rast in ustvarjanje novih delovnih mest. Spodbujalo bo čezmejno izobraževanje/usposabljanje in zdravstveno varstvo ter podpiralo integracijo trga dela. Pospešilo bo skupno upravljanje okolja, čezmejno upravljanje z vodami in nadzor nad poplavami. Lahko bo pripomoglo k izboljšanju obstoječe prometne infrastrukture. Vse te dejavnosti dolgoročno veljajo kot trajnostne.

Dve prednostni nalogi »*Povečanje privlačnosti območja sodelovanja*« in »*Trajnostni razvoj*« se medsebojno dopolnjujeta. Prva se osredotoča na dejavnosti, ki bodo privedle do povečanega prihodka za regijo kot posledica izboljšanih storitev (razvoj skupnih turističnih destinacij, ohranjanje in razvoj kulture, izboljšanje čezmejnih prometnih povezav), kar bo imelo pozitiven in dolgoročen vpliv na trajnostni razvoj te regije. Dejavnosti, ki so predvidene v okviru druge prednostne naloge, so usmerjene bolj k ohranjanju narave, zmanjšanju okoljskih emisij, spodbujanju rabe obnovljivih virov energije in izboljšanju zdravstvenih storitev, kar bo izboljšalo življenjske pogoje prebivalcev. Medtem ko se vertikalne prednostne naloge osredotočajo na izdelke in storitve v različnih podsektorjih, jih horizontalne prednostne naloge dobro dopolnjujejo, saj omogočajo okrepitev informacijske družbe in razvoj človeških virov v istih območjih, kar bo privedlo do obsežne okrepitve podsektorjev in do bolj pozitivnega širšega vpliva.

12.2.3 Presoja skladnosti strategije z regionalnimi in nacionalnimi politikami ter strateškimi smernicami Skupnosti

Presoja skladnosti strategije OP je bila izvedena predvsem z delovnimi verzijami strateških nacionalnih in regionalnih dokumentov, ki so bili na voljo. Skladnost je bila preverjena glede na smernice kohezijske politike, ki podpirajo rast in ustvarjanje novih delovnih mest: Strateške smernice Skupnosti 2007-2013, Slovenski državni razvojni program, Nacionalni strateški referenčni okvir 2007-2013, Operativni program za ESRR za obdobje 2007-2013, Madžarski nacionalni strateški referenčni okvir 2007-2013, Madžarski državni razvojni program (Novi madžarski razvojni program), Madžarski državni program za rast in zaposlovanje 2005-2008 (Državni akcijski plan), Madžarski državni okoljski program 2003-2008, Državni koncept pokrajinskega razvoja Slovenije in madžarska Operativna strategija za teritorialni razvoj 2007-2013. Slovensko-madžarski OP 2007-2013 je bil v skladu z vsemi temi dokumenti.

Regionalni razvojni programi (RRP) za slovenske upravičene regije so še vedno v fazi priprave. Predstavniki regij so v precejšnji meri sodelovali pri pripravi in določanju strateških sklopov, zato se pričakuje, da bodo prednostne naloge in glavni tipi operacij OP Slovenija-Madžarska 2007-2013 vsebovani v ustreznih regionalnih razvojnih programih. Ker se je priprava OP pričela pred pripravo regionalnih razvojnih programov, ima odgovornost za zagotovitev skladnosti Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko.

12.2.4 Ocena pričakovanih rezultatov in možnih učinkov

Kazalniki, ki so predstavljeni v osnutku Operativnega programa Slovenija-Madžarska 2007-2013 z dne 21. decembra 2006, sledijo navodilom EK iz osnutka delovnega dokumenta – Kazalniki za spremljanje in ocenjevanje: priročnik z dne 23. januarja 2006, Temeljni kazalniki

za ESRR in Kohezijski sklad glede na cilje sodelovanja. Kljub temu so kazalniki konzervativni, saj obravnavajo samo projekte, ki bodo izvedeni na programski ravni in na ravni prednostnih nalog. Število načrtovanih projektov v okviru dveh prednostnih območij je realistično, upoštevajoč ogromno število prijav projektov v okviru finančnega obdobja 2004-2006. Lahko pričakujemo, da bo v obdobju 2007-2013 število prijav podobno ali celo večje.

Ta verzija operativnega programa se izogiba vsakršnim kazalnikom o doseganju ciljev programa, ki so bili omenjeni v prejšnjih osnutkih (vsaj kar zadeva kakovost). Znano je, da je vzpostavitev kazalnikov doseženih rezultatov in predvsem učinkov kompleksen postopek, in da niti Madžarska niti Slovenija v preteklosti nista imeli veliko izkušenj, na katerih bi lahko utemeljili merila uspešnosti. Zato je priporočljivo, da organi izvajanja izberejo nekaj potencialnih kazalnikov za doseg ciljev in jih v času izbiranja projektov ponovno pregledajo, ocenijo, če so primerni in merljivi ter v tem primeru vsakemu dodelijo kvantificirane in časovno omejene cilje.

Da bi organom izvajanja pomagali pri upoštevanju kazalnikov o doseženih rezultatih in učinkih, so evalvatorji pripravili diagrame učinkov na ravni prednostnih nalog ter jih potrdili v sodelovanju s programsko skupino. Ti diagrami omogočajo identifikacijo glavnih mehanizmov učinka, tj. pričakovanih prispevkov področij dejavnosti in tipov projektov k doseganju rezultatov in učinkov. Če so vključeni v prijavnice projektov in poročila, po možnosti skupaj z novimi kazalniki za doseg rezultatov in učinkov, bodo omogočili, da interesne skupine spremljajo doseganje načrtovanih ciljev.

Prispevek OP-ja k doseganju ciljev Lizbonske strategije bo omejen, saj strategija OP ne daje zadostnega poudarka R&R, inovacijam in podjetništvu. Dejavnosti, ki so povezane z informacijsko družbo in razvojem človeških virov so obravnavane bolj horizontalno kot vertikalno, njihove rezultate in učinke pa bo težko izmeriti oz. pripisati intervencijam. Kljub temu se pričakuje, da bo imel OP pozitiven učinek na trajnostni razvoj v tem območju, da bo povečal konkurenčnost in gospodarsko rast, izboljšal kakovost življenja in kakovost čezmejnega sodelovanja na lokalni in regionalni ravni.

Upravičenci programa bodo neprofitne organizacije, občine, regionalne in lokalne oblasti ter gospodarske zbornice, zato bo OP vseeno moral bolj jasno poudariti, kako se bodo rezultati programa/projektov odražali v konkurenčni sferi gospodarstva v skladu z Lizbonsko strategijo. Povezava med tema dvema sferama bi lahko bila bolje predstavljena.

12.2.5 Presoja predlaganih sistemov za izvajanje

Struktura izvajanja opredeli ustanove in organe, ki so pomembni za upravljanje OP. Obstajajo nekatera tveganja pri izvajanju, s katerimi je treba upravljati. Gre predvsem za pomanjkanje osebja in relativno pogosto menjavo osebja, s čimer se je SVLR tudi soočila. Drugo, organ za potrjevanje nima nikakršnih izkušenj pri Interregu in bo potreboval pomoč Ministrstva za finance. Kot tretje, načelo vodilnega partnerja velja za najboljše, saj se tako izognemo problemom glede različne hitrosti odobritve na obeh straneh meje, vendar se to nanaša samo na sredstva EU. Nacionalno sofinanciranje lahko še vedno upravljajo pristojne oblasti vsake države posebej, kar dopušča možnost za nepravilnosti med izvedbo skupnih projektov. Ta vprašanja bi morala biti podrobno definirana in razjasnjena v partnerskih pogodbah..

V Sloveniji je nacionalni sistem za spremljanje – Informacijski sistem Agencije za regionalni razvoj (ISARR), ki je bil uporabljen za spremljanje izvajanja Državnega razvojnega programa in Strukturnih skladov. Kljub temu ga je potrebno posodobiti, da bo deloval tudi v angleškem jeziku, omogočil dostop do oddaljenih lokacij, avtomatiziral izmenjavo podatkov z drugimi priključenimi informacijskimi sistemi, poenostavil vnos podatkov, poenostavil sistem

kazalnikov, podprl finančni tok v novi finančni perspektivi in podprl načelo vodilnega partnerja. SVLR je začela s postopkom nadgrajevanja, vendar še vedno obstaja tveganje, da funkcionalnost sistema ne bo dosežena pravočasno.

SVLR mora še vedno vzpostaviti sistem vrednotenja za izvajanje vmesnih vrednotenj (postopki, priročniki, smernice in osebje). Da bi zagotovili učinkovitost vrednotenj, je potrebno oblikovati kulturo vrednotenja v vseh območjih, kjer bodo sodelujoči videli vmesna vrednotenja kot pozitivno orodje za upravljanje, ki bo pomagalo pri pravočasni opredelitvi in reševanju problemov. Končni izid vmesnih vrednotenj je uspešen zaključek projektov in doseganje vrednih in dolgotrajnih rezultatov.

12.3 Dejavnosti za izboljšanje postopka v skladu s priporočili predhodnega vrednotenja

Službi Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko je uspelo prebroditi začetne negotovosti pri oblikovanju strukture Operativnega programa Slovenija-Madžarska 2007-2013. Slabša kakovost začetne verzije OP se je kmalu izboljšala in OP je postal dobro strukturiran, upoštevani so bili vsi predlogi evalvatorjev in vsi komentarji, ki so jih imeli partnerji na bilateralnih srečanjih.

Zaradi pomanjkanja izkušenj v preteklosti, organi za izvajanje niso mogli vzpostaviti dobro oblikovanih kazalnikov, zato bodo kazalniki, ki so bili izbrani že prej, od časa do časa ponovno pregledani. Za boljše doseganje rezultatov in učinkov bodo diagrami učinka, ki so bili pripravljene, vključeni skupaj z novimi kazalniki v smernice za prijavo projektov in v poročila.

SVLR se pogosto sooča z dejstvom, da je menjava osebja v javni upravi na splošno pogosta in da ga občasno tudi primanjkuje. Po drugi strani se mora ukvarjati z izvajanjem tekočega obdobja. Da bi se izognili pomanjkanju osebja, zaposlujejo tudi študente, hkrati pa iščejo najbolj usposobljene osebe za okrepitev svoje strokovne delovne sile.

Iz preteklih izkušenj sta se obe sodelujoči državi naučili, da se morata poskušati izogniti težavam zaradi različnih hitrosti odobritev z učinkovito in prilagodljivo vodstveno strukturo.

Kar zadeva sisteme za spremljanje je SVLR prejela prva vmesna poročila v okviru programa, ki se izvaja in sistem zdaj zajema te podatke. SVLR je uspelo v sodelovanju z madžarskim partnerjem oblikovati tudi obrazce, ki ustrezajo potrebam obeh držav. SVLR je pričela nadgrajevati ISARR in se trudi, da bi to dosegla pravočasno.

Ena izmed prihodnjih nalog bo vzpostavitev sistema za vrednotenje in kulture vrednotenja, da bi zagotovili učinkovito uporabo vrednotenj kot pozitivnega orodja za upravljanje in da bi pravočasno odgovorili na tekoče probleme.

Če bomo upoštevali dobre prakse iz teh območij in si skupaj prizadevali za izboljšanje učinkovitosti našega sistema izvajanja, bomo lahko zagotovili uspešnost in dosegli vredne in dolgotrajne rezultate.

PRILOGA: KATEGORIJE IZDATKOV

		Skupno ESRR	ESRR v %
13	Storitve in aplikacije za državljane (e-zdravstvo, e-vlada, e-učenje, e-vključenost, itd.)	4.400.000	15,03
23	Regionalne/lokalne ceste	2.100.000	7,17
24	Kolesarske steze	1.000.000	3,42
25	Mestni promet	380.000	1,30
43	Učinkovita raba in soproizvodnja energije, gospodarjenje z njo	2.130.000	7,27
44	Ravnanje z gospodinjskimi in industrijskimi odpadki	480.000	1,64
45	Upravljanje in distribucija vode (pitne vode)	850.000	2,90
46	Čiščenje voda (odpadne vode)	850.000	2,90
47	Kakovost zraka	120.000	0,41
48	Celovito preprečevanje in nadzor onesnaževanja	120.000	0,41
51	Spodbujanje biotske raznovrstnosti in varstva narave (vključno z Naturo 2000)	800.000	2,73
52	Spodbujanje čistega mestnega prevoza	600.000	2,05
54	Drugi ukrepi za ohranjanje okolja in preprečevanje tveganja	1.200.000	4,10
55	Poudarjanje pomena naravnih dobrin	200.000	0,68
56	Varovanje in razvoj naravne dediščine	200.000	0,68
57	Druga podpora za izboljšanje turističnih storitev	3.000.000	10,25
58	Varovanje in ohranjanje kulturne dediščine	2.000.000	6,83
59	Razvoj kulturne infrastrukture	1.200.000	4,10
60	Druga podpora za izboljšanje kulturnih storitev	1.200.000	4,10
61	Celostni projekti za obnovo mest in podeželja	400.000	1,37
63	Oblikovanje in razširjanje inovativnih in produktivnejših načinov organizacije dela	1.570.000	5,36
80	Spodbujanje partnerstva, dogovorov in pobud z mrežnim povezovanjem ustreznih zainteresiranih strani	1.410.000	4,82
81	Mehanizmi za izboljšanje dobrega načrtovanja, spremljanja in ocenjevanja politike in programov na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, krepitev zmogljivosti pri uresničevanju politike in programov	1.312.283	4,48
85	Priprava, izvajanje, spremljanje in pregled	1.405.600	4,80
86	Ocena in študije; informacije in komunikacija	351.400	1,20
	SKUPNO (EUR)	29.279.283	100,00

	Obseg in oblika financiranja		
01	Nepovratna pomoč	29.279.283	100 %
	Obseg ozemelja		
08	Območje čezmejnega sodelovanja	29.279.283	100 %